

بنه‌مای فکری نووسه‌رانی بهر نامه‌ی سیاسی حیزبی دیموکرات ، په‌سندکراوی کۆنگره‌ی سێزده‌3 - 7ژوئیه 2004

نووسینی: حه‌سه‌ن ئه‌یوب زاده

پیشه‌کی و ئاوردانه‌وه‌یه‌ک

یه‌ک له تاییه‌تمه‌ندییه سهرنجراکیشه‌کانی "حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران" ئه‌وه‌یه که، حیزب به‌پێچه‌وانه‌ی سوننه‌تی جیکه‌وتووی زۆربه‌ی حیزبه سیاسییه‌کانی دیکه‌ی کوردو ئێرانی، کۆنگره ئاساییه‌کانی خۆی به پێی به‌رنامه و له کاتی دیاریکراویدا پێک دێنێ و به ئه‌رک و کاره‌کانیدا ده‌چیته‌وه. "سه‌رکه‌وتنه سیاسییه‌کانی" به راپۆرتیکی تێر و ته‌سه‌ل به ئه‌ندامان و لایه‌نگران و خه‌لکی کورد راده‌گه‌یه‌نی و له‌ئاخر به‌شدا ئه‌ندامانی ده‌ستچینکراوی رێبه‌رایه‌تی هه‌لده‌بژێری. ئه‌و ره‌وته له 25 سال له‌مه‌و به‌ره‌وه واته له دوا‌ی گه‌رانه‌وه‌ی رێبه‌رایه‌تی حیزب له دورخراوه‌یه‌وه بو‌ ئیخو‌ی رۆژه‌لاتی کوردستان تا ئاخر ساله‌کانی به‌رپرسایه‌تی دوکتور شه‌ره‌فکه‌ندی به‌رده‌وام بوو.

رێبه‌رایه‌تی حیزبی دیموکرات له‌مه‌وبه‌ر، سه‌رجه‌می رووداوه سیاسییه‌کانی نیوان دوو کۆنگره و لیکدانه‌وه‌ی ئالوگۆره سیاسییه‌کانی ئێران و کوردستان و تیکۆشانی خۆی به راپۆرتیکی سیاسی که له‌لایه‌ن دوکتور قاسملووه‌وه ده‌نوسرا به ناوی راپۆرتی ده‌فته‌ری سیاسی پێشکه‌ش به به‌شدارانی کۆنگره ده‌کرد. ره‌وتی کاره‌که وابوو که راپۆرته‌که پاش تاووتویکردن له لایه‌ن ئه‌ندامانی کۆنگره‌وه به تیکرای ده‌نگ په‌سند ده‌کرا.

ئێوه‌رۆکی به‌رنامه‌ی سیاسی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران بهر له کۆنگره‌ی 13

به‌رنامه‌ی سیاسی حیزبی دیموکرات ، له هه‌موو ساله‌کانی پاش رووخانی رژیمی شاو هاتنه‌سه‌رکاري خومه‌ینی و پاشینه‌کانی تاسالی 2004 (گرتنی کۆنگره‌ی سێزده) وه‌کو خۆی مایه‌وه و که‌مترین ئالوگۆری تیدا پێک هات. (باس کردن له **به‌رنامه‌ی حدکا رش** ئه‌گه‌ر پێویست بێ، له ده‌رفه‌تیکی گونجاودا باس ده‌کری)

دروشمی سیاسی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران" له کۆنفه‌رانسی دووه‌می حیزبه‌وه تا کۆنگره‌ی دوازه‌هه‌م بریتی بوو له: "دیموکراسی بو‌ ئێران و خودموختاری بو‌ کوردستان".

بنه‌مای فکری و دروشمی سیاسی "دیموکراسی بو‌ ئێران و خودموختاری بو‌ کوردستان" به‌دی‌لیک بوو بو‌ ویستی سه‌ربه‌خۆیی و مافی رزگاری کورد له کۆلونیا‌لیسم ، یه‌گه‌رتنه‌وه‌ی به‌شه‌دابراوه‌کانی کوردستان و دامه‌زراندنی ده‌وله‌تی نه‌ته‌وه‌یی کورد.

دروشمی "دیموکراسی بو‌ ئێران و خودموختاری بو‌ کوردستان" واقعییه‌تی میژویی - سیاسی کوردستان و دۆزی نه‌ته‌ویی کورد ناخوینیه‌وه. له راستیدا پاش رووخانی کۆماری کوردستان ئه‌و شیوه بیرکردنه‌وه‌یه به له‌به‌رچاوگرتنی سیاسه‌تی زالی جیهانی دوو جه‌مسه‌ریی و

پیرۆز"بوونی حاکمییه‌تی ده‌وله‌تان و نه‌گۆریی سنوره ده‌ستکرده‌کان، له رۆژه‌ه‌لاتی کوردستان هاته‌نیو سیاسه‌تی خه‌باتگێرانی کورده‌وه. دوکتور قاسملوو یه‌که‌م که‌س بوو که‌ ئه‌و هێله‌ سیاسیه‌ نوێیه‌ی بۆ چاره‌سه‌ریی مه‌سه‌له‌ی کورد فۆرموله‌ کرد (بروانه‌ کتییی کوردستان و کورد نووسینی د. قاسملوو، هه‌روه‌ها بریاری کۆنگره‌ و کۆنفه‌رانسه‌کانی حیزب)

به‌رنامه‌ی سیاسی حیزب لادانیک بوو له‌ بنه‌مای فکری سیاسی دامه‌زراندنی ده‌وله‌تی نه‌ته‌وه‌یی کورد له‌ کوردستانیک ئازاد و سه‌ربه‌خۆدا (هێلی فکری حیزبی دیموکراتی کوردستان به‌ رێبه‌رایه‌تی پێشه‌وا قازی محهمه‌د دامه‌زرینه‌ری کۆماری کوردستان، رزگاری کورد له‌ کۆیله‌تی و یه‌گرتنه‌وه‌ی هه‌موو به‌شه‌ داگیرکراوه‌کانی کوردستان بوو.)

دابینکردنی دیموکراسی بۆ ئێران له‌ لایه‌ن حیزبیک ئاچه‌یی و نوینه‌ری میلیه‌تیک که‌ 12-15 له‌ سه‌تی هه‌شیمه‌تی هه‌موو ئێرانه‌، له‌ باشتترین حاله‌تدا ئه‌گه‌ر له‌ سه‌تا 14-15ی نوینه‌رانی پارلمانی هه‌بی، دیار نییه‌ که‌ چۆن ده‌لوئ و له‌ کرده‌وه‌داچۆن ده‌توانی به‌و دیموکراسیه‌ مافی سیاسی نه‌ته‌وه‌ی کورد دابین بکا. ئه‌وه‌ پرسیاریکه‌ و تا ئیستا بی ولام ماوه‌ته‌وه‌. له‌و دیموکراسیه‌ی که‌ حیزبی دیموکرات داوای ده‌کا باسیک له‌ دابه‌شکردنی ده‌سه‌لاتی سیاسی، ئابوری، کۆمه‌لایه‌تی و فه‌ره‌ه‌نگی نییه‌. هه‌لبه‌زاردنی ئازاد و هه‌بوونی چه‌ند نوینه‌ری کورد له‌ پارلمانی‌کدا که‌ که‌مایه‌تییه‌کی چه‌ند که‌سییه‌ چ مه‌سه‌له‌یه‌کی نه‌ته‌وه‌یی کورد ده‌توانی چاره‌سه‌ر بکا؟ له‌ ریکه‌وتنی ئیحتیمالیدا ئه‌و دیموکراسیه‌ ریزیک ئه‌رکی لامه‌رکه‌زییه‌ که‌ به‌ خودگه‌ردانی ناوڤیر ده‌کری و له‌ لایه‌ن ده‌سه‌لاتی ده‌وله‌تی ناوه‌ندییه‌وه‌ به‌ ئۆرگانه‌کانی ئاچه‌یی ده‌سپێدری که‌ هه‌موو کاتی بۆی هه‌یه‌ وه‌ریان بگریته‌وه‌. واته‌ (ده‌سه‌لاتی ئیداری به‌ شیوه‌ی ئاسویی دابه‌ش ده‌کری و مافی بریاردان هه‌ر بۆ ناوه‌ند ده‌میڤته‌وه‌)

به‌لام دیموکراسی به‌مانای گه‌رانده‌وه‌ی ده‌سه‌لاتی سیاسی، ئابووری، فه‌ره‌ه‌نگی- کۆمه‌لایه‌تی، ده‌وله‌تی ناوه‌ندییه‌ بۆ نه‌ته‌وه‌کانی پیکه‌ینه‌ری ئێران. ئه‌و ده‌وله‌تانه‌ ده‌توانن به‌شیک له‌ ده‌سه‌لاتی خۆیان به‌ ده‌وله‌تی ناوه‌ندی که‌ له‌ نوینه‌رانی نه‌ته‌وه‌کان پیک دئ بسپێرن. کورد له‌ پارێزگای خۆراساندا تاییه‌تمه‌ندی نه‌ته‌وه‌یی خۆی هه‌یه‌ و سیستمی ئیداری و فه‌ره‌ه‌نگی خۆی ده‌بی.

دیموکراسی به‌مانای دابه‌شکردنی ده‌سه‌لات که‌ داگیرکهرانی کوردستان به‌ جیاوازیخواری له‌قه‌له‌م ده‌ده‌ن له‌ به‌رنامه‌ی سیاسی حدکادا نییه‌. له‌و رووه‌وه‌ تا ئه‌مرۆ هه‌ر ده‌وله‌تیک پیاوانخواری و دیکتاتۆر که‌ له‌سه‌ر کار بووه‌ به‌ بیانوی ئه‌وه‌ که‌ به‌ ده‌نگی گه‌ل و به‌ هه‌لبه‌زاردنی ئازاد هاتوووته‌ سه‌ر کار گه‌لانی پیکه‌ینه‌ری ئێرانیان کردوووته‌ کۆیله‌ و له‌مافی نه‌ته‌وه‌یی و بریاردان له‌سه‌ر چاره‌نووسی خۆیان بیه‌شیان کردوون.

بەر نامەى حیزبى دیموکرات و ناسینى كۆمەلگای كوردستان

بەرنامەى سیاسى حیزبى دیموکرات لەمەر ناسینى كۆمەلگای كوردستان بریتى بووه له كۆیهك شیوه زانیاری گشتى دەمبەر كه واقعییهتى ژيانى كوردو دوزه سیاسیهكهى به شیوهیهكى راستهقیینه نیشان نه داوه .

حیزبى دیموکرات و سازمانهسیاسیهكانى كورد له رۆژههلاتى كوردستان بۆ ئه و بهرنامه سیاسیهى كه دهیدهن تا ئه مرۆ نه یانتوانیوه لانیكه مى زانیاری لهمەر چین و تویرهكانى كوردستان، پێوهندی ئابوری، سیاسى كوردستان و ناوهندی دهسهلات، زانیاری لهمەر شار و شارۆچكه و گوندهكانى كوردستان، رادهى نفوس و ههشمهتى كورد، تان و پۆى كۆمهلایهتى كۆمهلگای كوردستان، وهزعی ئابوری، رادهى خویندهواری، کریكارانى وهزری، رادهى بیکاران، مووچهخۆر و ورزیران، کریکاری کارگه چهندكهسییهكان، داهاى سهراوه، بنكه و بنیاته ئابورییهحکومهتى و تاییهتییهكان، رادهى نفوز و دهسهلاتى ئابوری و سیاسى حکومهتى ئاخوندى، خاله به هیزو لاوازهكانى رژیمی داگیركه له كوردستان و بهرنامهى عهملی بۆ بهر بهر ههكانى ئه و سیستمه دهستنیشان بکهن و رایگهیهن. رهنگه گرنگی ئه و زانیارییه به ریه رانی حیزبهسیاسیهكانى كورد خویا یان گرنگ نه بن. بهلام بیرکردنه وه له وه كه حیزبى سیاسى بى زانیاری و خویتیگیشانه نیو ئه و پێوهندییه و گۆرینیان به سودی بزوتنه وهى نه ته وایه تی كورد چۆن دهتوانی سهر كهوئ، له جیهانی ئه مرۆدا به موعجیزه دهزانئ. ریه رایه تیکردنی كۆر و كۆمهلیكى چه ند كه سیش پێویستی به زانیاری هه موولایه نهى ئه و كۆمهله هیه . له جیهانی ئه مرۆدا كاری بى بهرنامه و بى زانیاری ته و او سه رئاگرئ. ئه م باسه و پێویستییه كه ی زۆر هه لده گرئ و لیڤه دا جیى نییه كه زیاتری له سه ر بدوین.

ئه و هیله سیاسیه نوییهى كه پاش روخانى كۆماره پیرۆزه كه ی كوردستان بۆ خه باتى حیزبى دیموکرات دیاری كرا له سه ر ئه و بنه مایه دانرا بوو كه : "ده كرئ له ولاتیكى دیموکراتیکدا لانیكه مى مافی نه ته و یی كورد دا بین بكرئ". لانی كه مى مافیش به پێی بهرنامه كه ی حیزب بریتى بوو له خودموختاری له چوارچێوه ی سیستمی حکومه تیى حاکمدا. كورد بۆ ئه وه به و مافه بگا دیکتاتۆرى زال به سه ر ئیراندا ده بى بگۆرئ و بیکاته حکومه تیكى دیموکراتیک. بۆ گۆرینی حکومه تی دیکتاتۆرى ده بى زۆر له ئارادا بى. چونكه هیچ سیستمیكى دیکتاتۆرى بى زۆر له نیو ناچى. به کاره یانی زۆریش به مانای ره تکردنه وه ی ئه و نیزامه یه كه حاکمه. له و حاله ته دا ریگه یه ك بۆ یاری دیموکراسى نامینی. نه مانى به شی یه كه مى دروشمه كه به شی دووه میش له گه ل خۆی ده با. ئه وه ش به رومای سیاسى كوردستانه وه دیاره و ئاکامه كه شی ده بینین و کارنامه كه شمان له بهر چاوه. له هه مان كاتدا كه به ریه به ریی حیزب هه رگیز وتووێزى له گه ل ئه و دیکتاتۆرییه ره ت نه كرده وه و ئاماده ی ریکه وتن له گه ل ئه و سیستمه بووه، له گه ل ئه وه دروشمی روخانیشى داوه .

شه رى بپسپسانه وه ی حدكا دژ به كۆمارى ئاخوندى نیشانیدا كه خودموختاری بۆ كورد نه هه ر له نیوخۆی ولات و له لایه ن گه لانی دیکه ی ئیرانه وه پشتیوانی لیڤه كراوه و لیئاكرئ، به لكو ئه و خه باته بى پێوهندی به سه رجه م مه سه له ی نه ته وایه تی كورد و گریدانی به قازانج و

به‌رژه‌وه‌ندی سه‌رجه‌م نه‌ته‌وه‌ی کورد و تی‌کی‌شانی ولاته مه‌زنه‌کانی جیهان که چاره‌نووسی گه‌لان دیاری ده‌که‌ن بۆ نیو مه‌سه‌له‌ی کورد بی ئاکام ماوه‌ته‌وه .

خودموختاری بۆ کورد به پیی پیوانه سیاسییه‌کانی جیهان ته‌نانه‌ت فی‌درا‌لییه‌کی له‌چه‌ش‌نی ئیستای حیزبی دیموکرات که هه‌ر هه‌مان خودموختارییه و ته‌نیا وشه‌کانی گۆردراون مه‌سه‌له‌یه‌کی نیو‌خو‌یییه و هیچ ده‌وله‌تیک به‌وه رازی نابێ، بۆ جل و به‌رگی کوردی و زمانه‌که‌ی به‌رژه‌وه‌ندی ئابوری خۆی له‌گه‌ل ئاخوندی ده‌سه‌لاتدار یان پاشای خاوه‌ن ده‌سه‌لاتی ره‌ها بخاته مه‌ترسییه‌وه .

فکری پیکه‌پانی به‌ره و خه‌بات له‌گه‌ل حیزبه‌ سه‌رانسه‌رییه‌کانیش بۆ روخاندنی رژیم هه‌ر خه‌ون و خه‌یاله‌. هاوکاری و هاوخه‌باتی له‌گه‌ل حیزبی سه‌رانسه‌ریی که مافی نه‌ته‌وايه‌تی بۆ کورد بناسن هه‌ر خه‌ونیکه که ریبه‌رانی کورد تا ئه‌مرۆ دیتوو‌یانه و هه‌رگیز له‌ جیهانی واقیعه‌دا حیزبی سه‌رتاسه‌ری ئه‌وتۆ که دان به‌ یه‌کسانی مافی سیاسی کورد له‌گه‌ل فارسدا بنی و ه‌دی‌نه‌هاتوه . ئه‌و دروشمه‌ له‌ ره‌وتی خه‌باتی سیاسی- نیزامی هه‌موو ساله‌کانی دوا‌ی روخانی کۆماری کوردستان نیشانی دا که نه‌ وه‌دی‌ئ و نه‌ هه‌رگیز کورد به‌ مافی نه‌ته‌وه‌یی خۆی ده‌گه‌یه‌نی . گریمان ئیرانی مه‌لاباقری مه‌جلیسی و ئایه‌توللا خومه‌ینی یان جمهوری دیموکراتیکی چه‌پ و راست له‌ باشترین حاله‌تدا بیته‌ تورکییه‌ی ئاتاتورکی " دیموکرات " . تۆ بلیی له‌و دیموکراسییه‌ی تورکاندا کورد تشتیکی ده‌ست بکه‌وئ؟ "

که‌سایه‌تی سیاسی و کاریزماتیکی د . قاسملوو له‌ نیزامی دوو جه‌مه‌ریی جیهاندا، پاش روخانی رژیمی شا ئه‌و دروشمه‌ی کرده داخواری سه‌ره‌کی حیزب و له‌مه‌ر سیاسه‌ته‌کانی رژیمی خومه‌ینی به‌ له‌به‌رچاوگرتنی پرنسیپی "سیاسه‌ت هونه‌ری مومکینه" دیفاعی لیکرد . به‌شیک که‌م له‌ سیاسه‌تقان و ده‌وله‌ته‌کانی نه‌گرنگی جیهانیش که که‌مترین شوینیان له‌سه‌ر رووداوه سیاسییه‌کانی جیهانی و چاره‌نووسی گه‌لان هه‌بوو بۆ پچپینی به‌شیک و ئه‌ستاندنی باجیک له‌ داگیرکه‌رانی کوردستان جاروبار به‌ شیوه‌یه‌کی کاسبکارانه‌ پشتیوانیان له‌و دروشمه‌ ده‌کرد .

ئه‌و سالانه‌ی که د . قاسملوو سکرتری حدکا بوو، ئه‌و کاته به‌شیک له‌ سه‌رده‌می نیزامی دوو جه‌مه‌ری بوو . دوو نیزامی دژبه‌ری جیهانی و دوو سیستمی سیاسی- ئابوریی جیاواز، جیهانیا‌ن له‌ نیو خۆیاندا به‌ش‌کردبوو . گه‌لانی بی‌ده‌وله‌تیش مه‌حکوم به‌ قبولی ئه‌و نه‌زمه‌ داسه‌پاوه‌ بوون . ده‌رچوون له‌و جه‌غه‌ ، بی پشتیوانی لیبراوانه‌ی یه‌ک له‌و دوو سیستمه‌ نه‌ده‌لوا .

حیزبی دیموکرات خۆی له‌به‌ره‌ی ولاتانی سۆسیالیستیدا ده‌بینی و یه‌کیته‌ی سوڤیتی به‌ پشتیوانی گه‌لانی بنده‌ست ده‌زانی و دژی به‌شیک له‌ ولاتانی سه‌رمایه‌داری جیهانی و " ئیمپریالیزمی ئه‌مریکا " بوو . (ئه‌و سیاسه‌ته‌ له‌ لایه‌ن حیزبی توده‌و زۆربه‌ی گروپه‌ چه‌پ‌اژۆکانیشه‌وه‌ ته‌بلیغ ده‌کرا .) ناراستیی ئه‌و باوه‌ره‌ و متمانه‌ی رووناکییرانی کورد به‌ پروپاگه‌نده‌ی ریبه‌رایه‌تی حیزبه‌سیاسییه‌ سه‌رانسه‌ریه‌کان و له‌سه‌روی هه‌موانه‌وه‌ حیزبی توده‌ی ئیران پاش روخانی ولاتانی سۆسیالیستی و کردنه‌وه‌ی ئارشویو نه‌ینی ده‌وله‌ته‌ سۆسیالیستی و حیزبه‌ کۆمونیستییه‌کانیان ئه‌و راستییه‌ تاله‌یان ده‌رخست که ئه‌و باوه‌ره‌ که "

ولاتانی سۆسیالیستی و لهسه‌روی هه‌موانه‌وه یه‌کییتی سۆفیتی پشتیوانی گه‌لانی بنده‌ست و بێده‌وله‌تن "درویه‌کی گه‌وره‌ بووه .

گه‌لانی بێده‌وله‌ت له‌نیوان ئه‌و دوو نیزامه‌ دژبه‌یه‌که مه‌حکوم به‌ قبۆلی چاره‌نووسی دیاریکراویان بوون. گه‌لی بێده‌وله‌ت و خاکداگیرکراو و دابه‌شکراوی کوردیش به‌ پێی ئه‌و بریاره‌ نه‌گۆره‌ بۆ نه‌بوو مافی ره‌وای خۆی هه‌بێ و بریاری بۆ بدا. چونکه‌ به‌ پێی په‌یمانیکێ نه‌نووسراو ده‌رچوون له‌ جه‌زی دیاریکراوی ناوچه‌ی ده‌سه‌لاتی هیزه‌ مه‌زنه‌کان بۆ کورد نه‌ده‌لوا. دروشمی دیاریکردنی مافی چاره‌نووسی گه‌لانی له‌لایه‌ن چه‌پازۆکانه‌وه‌ جیا له‌فریوکی ئاشکرا تشتیکی دیکه‌ نه‌بوو.

له‌و هه‌لوومه‌رجه‌ سیاسیه‌ ناله‌باره‌دا ، دوکتور قاسملوو له‌ پره‌نسیپی "سیاسه‌ت هونه‌ری مومکینه‌" بۆ به‌ره‌وه‌پیشبردنی خه‌بات و گه‌یشتن به‌ ئامانجی ستراژیکی حیزب(دیموکراسی بۆ ئێران و خودموختاری بۆ کوردستان) که‌لکی وه‌رده‌گرت. دوکتور قاسملوو، هه‌رگیز خودموختاری به‌ ئاخ‌ر و یستگه‌ نه‌ده‌زانی. ئه‌و پێی وابوو له‌ هه‌لو مه‌رجی ئه‌وکاتدا کورد توانای داواکردن و چه‌سپاندنی ویستی زیاتری نه‌بوو، چونکه‌ هه‌لومه‌رجه‌که‌ی بۆ ئه‌و داوایه‌ که‌ کورد به‌ یه‌کجاری رزگاری به‌ گونجاو نه‌ده‌زانی. کێ ده‌لی ئه‌گه‌ر ئیستا مابایه‌ خودموختاری بۆ کورد و ئه‌و فدرالییه‌ی حدکا ده‌یه‌وێ به‌ لانیکه‌می ویستی سیاسی کورد نه‌ده‌زانی و داوای پیکه‌ییانی ده‌وله‌تی نه‌ته‌وه‌یی نه‌ده‌کرد؟

(براونه‌ باسی فیدرالیسم له‌ کوردستانی ژماره‌ 122 دا که‌ نووسه‌ری ئه‌م وتاره‌ نووسیه‌تی و دوکتور قاسملوو پێیدا چووه‌ته‌وه‌). له‌و مقاله‌یه‌دا که‌ 18سال له‌مه‌وبه‌ر له‌ کوردستان گۆڤاری ره‌سمی حیزبی دیموکراتی کوردستان دا نووسرا باس له‌ دابه‌شکردنی ده‌سه‌لاتی سیاسی، ئابوری ده‌کرێ نه‌ به‌رپه‌رینی بریاره‌کانی ده‌وله‌تی ناوه‌ندی له‌لایه‌ن ئۆرگانه‌کانی ناوچه‌یه‌یه‌وه‌ که‌ کارگیرانی خۆ ولاتی بن.

دوکتور قاسملوو له‌ نزیکه‌وه‌ سیستمی تۆتالیتری ولاتانی ستالینیستی دیتبوو، له‌ ناویاندا ژیا بوو، تان و پۆی پواوی حیزبه‌ سیاسیه‌ ده‌سه‌لاتدار و بێ ده‌سه‌لات و جیره‌ وه‌رگره‌کانی ئه‌و ده‌وله‌ت و ده‌وله‌تۆکانه‌ی شی- کردبووه‌وه‌ . ئه‌و که‌مترین بروای به‌ دروشمی حیزبه‌ چه‌پازۆکان و له‌سه‌روی هه‌موانه‌وه‌ توده‌ی ئێران و ولاتانی سۆسیالیستی له‌مه‌ر پشتیوانیکردنیان له‌ مافی گه‌لان بۆ دیاریکردنی چاره‌نووسی خۆیان نه‌بوو. دوکتور قاسملوو باوه‌ری به‌ سۆسیالیسم به‌ روومایه‌کی ئینسانیه‌وه‌ بوو که‌ چه‌پازۆکانی خۆمالی به‌ سۆسیال دیموکرات ناویان ده‌برد. به‌لام ته‌نیا له‌ ساله‌کانی به‌ره‌و نه‌مانی دیکتاتۆری پرۆلیتاریا بۆی لوا که‌ "شیتخانه‌ی" به‌ ناو نیزامی کۆمونیستی له‌قاو بدا و کورته‌ باسه‌که‌ی له‌سه‌ر ئه‌و داموده‌زگا گه‌نده‌له‌ بلاویکاته‌وه‌.

رووداوه‌کانی پاش کۆنگره‌ی 8

دوکتور قاسملوو تا کۆنگره‌ی هه‌شت و له‌شه‌ری پارتیزانی ده‌ساله‌یدا دژ به‌ کۆماری ئیسلامی، حیزبی دیموکراتی رێبه‌ری کرد. پێوه‌ندییه‌ سیاسیه‌کانی له‌گه‌ڵ کۆرۆکۆمه‌له‌ سیاسیه‌ به‌ رواله‌ت دیموکراته‌ نیوده‌وله‌تییه‌کان له‌ ئورویا په‌ره‌پیدا. به‌لام شه‌ری بێبرانه‌وه‌ی حیزب

لهگهل کۆماری مافیا و تیرووری ئاخوندی، هەر وهها هه‌لومه‌رجی له‌را‌ده‌به‌ده‌ر خراپی نیو‌ده‌وله‌تی بۆ کورد، شه‌ری "حیزبی کۆمونیستی ئێران" به‌دنه‌دانی مه‌نسوری حیکمه‌ت و لاوانی کال و کرچی نه‌سیاسی کورد که‌ به‌هه‌شتی به‌درۆی سیستمی تۆتالیتیری ستالین و مائۆیان له‌ نووسراوه‌کانی حیزبی توده‌ی ئێران و حیزبی ره‌نجبه‌راندا خویندبووه و بۆ وه‌ده‌سته‌ییانی ئه‌و به‌هه‌شته‌ خه‌یالییه‌"گوردانه‌کانی کۆمونیستی جیهانیان" له‌ ته‌پکی می‌شکه‌په‌وه بۆ شه‌ری "پرۆلیتاریا" دژ به‌ "بورژوازی" کورد و ئازادبوونی هه‌موو توانای ماشینی شه‌ری رژیم له‌ شه‌ری عێراق و سازمان دانی بۆ شه‌ر به‌ دژی کورد، ئه‌مانه‌ حیزبی دیموکراتیان له‌ پهل و پۆ خست.

خاله‌ لاوازه‌کانی چاره‌سه‌رنه‌کراوی حیزب له‌ هه‌موو ساله‌کانی خه‌باتی پارته‌زانیدا زۆر بوون. ریبه‌رایه‌تی حیزب هه‌رگیز نه‌یویست یان نه‌یتوانی که‌م و کووربیه‌کانی نیوخۆیی خۆی چاره‌سه‌ر بکا. حیزبی دیموکرات هه‌رچه‌ند قه‌واره‌ی ئۆرگانه‌کانی به‌ چاولیکه‌ری له‌ قه‌واره‌ی حیزبه‌ کۆمونیسته‌کان دارژاوه‌ به‌لام ئه‌و حیزبه‌ به‌شیوه‌یه‌کی سیستماتیک و ئه‌مرۆیی کاره‌کانی به‌ریوه‌ نه‌چوو. فه‌ره‌ه‌نگی چاوچنۆکی و به‌خیلی که‌ پایه‌به‌رزیک‌ی زانا و قسه‌خۆشی حیزبی له‌ ئاماژه‌کردن به‌ فه‌ره‌ه‌نگی تاقمیک له‌ به‌ریوه‌به‌رانی سونه‌تی حیزب که‌ له‌به‌شه‌ گرنه‌گه‌کاندا بریارده‌ر بوون به‌ "حیزبی گولی به‌غیلان (گولی به‌خیل) ناوی ده‌برد" ئه‌و واقعییه‌ته‌ تاله‌ی ده‌رده‌خست که‌ کۆنه‌ کادره‌کانی حیزب به‌ پیکه‌ییانی فراکسیۆن و ده‌سته‌ به‌ندی بۆ مانه‌وه‌ی خۆیان له‌ ریبه‌ری حیزبدا ببوونه‌ کۆسپی گه‌شه‌کردنی لاوان بۆ چوونه‌ نیو ئۆرگانی ریبه‌رایه‌تی حیزبه‌وه. کیشه‌ی نیوخۆیی ئیستای حیزب هه‌ر ئه‌و کیشه‌ چاره‌سه‌رنه‌کراویه‌ که‌ ماوه‌ته‌وه. فه‌ره‌ه‌نگی چاوچنۆکی که‌ له‌ ساله‌ دژواره‌کانی نه‌بوونی و ئاواره‌یی و ره‌مه‌کی کارکردن له‌ دوورخراوه‌بیدا به‌ سه‌ر ریبه‌رایه‌تی حیزبدا سه‌پا بوو، کۆسپی هه‌ره‌گه‌وره‌ی سه‌رکه‌وتنی ته‌شکیلاتی حیزب بوو. ریبه‌رایه‌تی حیزب هه‌رگیز بۆی نه‌کرا ئه‌و سیستمه‌ بیسیستمه‌ کۆنه‌ بگۆرئ یان نویی بکاته‌وه. به‌م جو‌ره‌ شه‌ر و گوشاری هه‌موولایه‌نه‌، ریبگه‌ی نه‌دا که‌ ریبه‌رایه‌تی حیزب، خاله‌ لاوازه‌کانی ده‌ستنیشان بکا، برینه‌ بیئه‌ژماره‌کانی ده‌رمان بکاو بۆچوونه‌وه‌ مه‌یدان و به‌ربه‌ره‌کانی خۆی ته‌یار بکاته‌وه. که‌مه‌ترخه‌می دوکتور قاسملووش بۆ ریکوپییک کردنی نیومالی حیزب و ریبگه‌دان به‌ گه‌نده‌لی و سیاسه‌تی خۆیی و غه‌یره‌ و گوشاره‌ ده‌ره‌کییه‌کان بوو به‌ هۆی لاوازیی زیاتر و سه‌ره‌نجام له‌تکردنی حیزب.

ریوشوینیکی که‌ دوکتور قاسملوو و دوکتور سه‌عید به‌ هیانی لیستی فیکس له‌ کۆنگره‌ی 8 به‌ پێچه‌وانه‌ی سونه‌تی هه‌لبژاردنی ئازاد و په‌سندکراوه‌ی نیوخۆیی حیزب جیگیریان کرد هه‌رچه‌ند بۆ ئه‌وکاته‌ و بۆ له‌نیو‌بردنی فراکسیۆن و ده‌سته‌به‌ندی و وه‌گه‌رخستنی وزه‌ و توانای داته‌پییوی حیزب به‌ سوود و پێویست ده‌زانرا، به‌لام حیزبی له‌ت کرد. دوولایه‌نی حیزب هه‌رکام خۆی به‌ره‌ه‌ق ده‌زانی و ئه‌وی دیکه‌ی به‌ ناهه‌ق داده‌نا. ئه‌و دوو به‌شه‌ خاوه‌نی به‌ رواله‌ت دوو پرئسیپ بوون. یه‌که‌میان لایه‌نگری ئه‌کتیوکردنی حیزب به‌ شیوه‌ی نیزامی بی له‌به‌رچاوگرتنی پرئسیپی ئینسانی بوو. وه‌ده‌رمان و ناچارکردنی کادر بۆ کشانه‌وه‌ له‌حیزب و بی پشت و په‌نا هیشتنه‌وه‌یان به‌ نه‌داری و هه‌ژاری دل و می‌شکی نه‌ده‌هه‌ژاندن. (بۆچوونی غولام یه‌حیایی) دوکتور قاسملوو له‌مه‌ر بۆچوونی غولام یه‌حیا ئه‌وه‌ی گیرایه‌وه‌:

غولام به حیا وه زیری شه‌ری فیرقه‌ی دیموکراتی نازه‌ربایجان له کاتی راکردنه‌که‌ی فیرقه بو باکو له وه لآمی ئه‌و که‌سانه‌ی که داوای بزویی ژیان و ده‌رمانیان له فیرقه ده‌کرد هیچی به که‌س نه‌ده‌دا و ده‌یگوت: فیرقه شیروخورشید نییه.

به‌شه‌که‌ی دیکه‌ش بی‌ دیسیپلین بوو. بو به‌ریوه‌بردنی کارو ئه‌رکی پیسیپردراو جیددی نه‌بوو. نه‌وعیک بۆچوونی عه‌شیره‌تییان بۆ کارکردن هه‌بوو. سروشتی بوو که ئه‌و دوو شیوه‌کاره پیکه‌وه نه‌گونجین. وا ویده‌چوو که دوکتور شه‌ره‌فکه‌ندی ده‌یویست ئه‌و به‌شه که کۆسپی سه‌ر ریگه‌ی ئه‌و بوون به دوکتور قاسملوو له‌سه‌ر ریگه وه‌لا به‌ئ. دوکتور قاسملوو دژبه‌ر و ره‌قیبیک له‌حیزبدا نه‌بوو. هه‌موو ئه‌یان قبول بوو. هه‌بوون له‌ حیزبدا که دوکتور قاسملوویان خۆش نه‌ده‌ویست به‌لام که‌س دژی سکرته‌یری ئه‌و له حدکا نه‌بوو. هه‌رکام له‌و دووبه‌شه هه‌ولێ وه‌لانانی به‌شه‌که‌ی دیکه‌ی بوو. ناوچه‌گه‌ری و خۆمانه بوون و پاوانخواری دیارده‌یه‌کی دزیوی دیکه بوو که له‌لایه‌ن که‌سانیک که قابلییه‌تی کاریان نه‌بوو وبه سۆنگه‌ی که‌سانی دیکه وه‌ کرابوونه "اینجا بزن" له حیزبدا په‌ره‌ی پیده‌درا و زیانی زوری به حیزب گه‌یانند و له له‌تکردنی حیزبدا ده‌وری گه‌یرا. پاش کۆنگره‌ی 8 دوو هاوسه‌نگه‌ری دوینی بوونه دووژمنی که‌لله‌ره‌قی تۆله‌ئسته‌ین. ئه‌و که‌لله‌ره‌قییه‌ش ئه‌و خه‌ساره مه‌زنه‌ی لیکه‌وته‌وه که تا ئه‌مرۆ شوینی هه‌روا به زه‌قی دیاره. له‌سه‌ر هه‌لگرتنی ناوی حیزب له‌لایه‌ن به‌شی ریبه‌رایه‌تی جیا‌بۆوه، لایه‌نه‌که‌ی دیکه بریاری شه‌ری راگه‌یانند. به‌داخه‌وه چه‌ند که‌سیش له ئاکامی ئه‌و بریاره هه‌له‌یه‌دا گیانیان له‌ده‌ست دا. پرئسیپی به دیموکرات مانه‌وه له‌کاتی ته‌نگانه‌دا فه‌رامۆش کرا و روحی پاوانخواری و ده‌مارگرژی بۆ ماوه‌یه‌ک خوینگر و خوینه‌ستین، برا و پشت و هاوسه‌نگه‌ر و پێشمه‌رگه‌ی کوردستانی تاساند و له‌به‌رامبه‌ر به‌کتردا رایگرتن.

ئه‌و هۆیان هۆکارانه‌ی که دوکتور قاسملوو و دوکتور شه‌ره‌فکه‌ندیان به‌و قه‌ناعه‌ته گه‌یانند که له لیستی فیکس بۆ دیاریکردنی ئه‌ندامانی ده‌ستنیشانکراوی ریبه‌رایه‌تی حیزب که‌لک وه‌رگرن به وردبینییه‌وه ده‌بی‌ بخرینه به‌ر باس. دوکتور شه‌ره‌فکه‌ندی به‌ر له پیکهاتنی کۆنگره‌ی 8 هه‌مه‌کاره و داریزه‌ری پلان و سیاسه‌ته‌کانی حدکا و هاندهری دوکتور قاسملوو بۆ ئه‌کتیوکردنی حیزب بوو. دوکتور شه‌ره‌فکه‌ندی لایه‌نگری وه‌ده‌رنان یان خانه‌نشینکردنی به‌شیک له ئه‌ندامانی کۆنی حیزب بوو بۆ ئه‌وه ریبه‌رایه‌تییه‌کی کارا ئه‌رکه‌کان وه‌ئسته‌وبگرێ تا بتوانن گه‌روگره‌فته‌کانی ئیخوویی حیزب چاره‌سه‌ر بکه‌ن. ره‌نگه فکره‌که له‌و هه‌لومه‌رجه دژواره‌دا که حیزب تیی‌که‌وتبوو دروست و به‌جی بووبی. به‌لام رواله‌ت و شیوه‌ی ناله‌باری به‌ریوه‌بردنی ئه‌و بریاره نه‌ته‌شکیلاتییه و پیشیل کردنی ئه‌ساسنامه‌ی حیزب نه‌گونجاوی ئه‌و بریاره‌ی نیشاندا. پیداه‌گرتنی دوولایه‌نی حیزب له‌سه‌ر هه‌لوێسته نه‌سیاسییه‌کانیان حیزبی کرده دووبه‌ش. دوکتور قاسملوو بۆ یه‌کخسته‌نه‌وه‌ی ریزه‌کانی حیزب کۆبوونه‌وه‌یه‌کی له کادره‌کانی حیزب که له‌ئۆرگانه‌کانی ناوه‌ندیی کاریان ده‌کرد (نزیک به 70 که‌س بوون) پیک هینا. دوکتور قاسملوو له‌و کۆبوونه‌وه‌یه‌دا پلانه‌که‌ی دوکتور شه‌ره‌فکه‌ندی و هاو‌فکرایی خۆی بۆ وه‌لانانی ئه‌و که‌سانه‌ی که به‌ کۆسپ و له‌مپه‌ر ناوی بردن دوویات کرده‌وه. ره‌خنه‌گرتن له‌شیوه‌ی کاره‌که له لایه‌ن نووسه‌ری ئه‌م دیرانه‌وه بوو به هۆی ئه‌وه که دوکتور قاسملوو بۆ گه‌یانندی نامه‌ی خۆی و په‌یامی ده‌فته‌ری سیاسی به‌و

پیشنیاره‌وه که " ئەوان بینه‌وه و 6 مانگ کاره‌کانی خۆیان بکه‌ن، ئی‌مه‌دوای شه‌ش مانگ کۆنگره ده‌گرینه‌وه" مه‌ئموارییه‌تی وتووێژ له‌گه‌ڵ ئەندامانی کۆمیتته‌ی ناوه‌ندی جی‌گی‌ر له رانییه پینئه‌سپاردم. پاش بردنی نامه و په‌یامی دوکتور قاسملوو و راگه‌یاندنی پیشنیاری گرتنه‌وه‌ی کۆنگره پاش گه‌رانه‌وه و 6 مانگ کار به به‌شیک له ئەندامانی کومیتته‌ی ناوه‌ندی، ده‌رکه‌وت که هه‌وله‌که‌ی دوکتور قاسملوو بۆ یه‌کخستنه‌وه‌ی دوو به‌شی حیزب به داخه‌وه دره‌نگ ببوو. واته بریاری جیابوونه‌وه له‌حیزب درابوو. دابه‌شبوونی حیزب سه‌ره‌رای هه‌ولێ دوکتور قاسملوو و نامه‌نووسین بۆ 15 که‌س له ئەندامانی کومیتته‌ی ناوه‌ندی حیزب که یه‌ک یه‌ک و دوو و دوو حیزبیان به جیه‌پشتبوو و له رانییه یه‌کتریان گرتبۆه‌وه به‌یه‌کجاری برایه‌وه. لاموایه پشتیوانی مائی و سیاسی هه‌له‌په‌رستانه‌ی دوژمنانی لاوه‌کی حیزبی دیموکرات له‌و کاته‌دا (کۆمه‌له، مه‌لا شیخ عزالدین، موجه‌ه‌یدین...) له‌و به‌شه له ئەندامانی ریه‌رایه‌تی حیزب بۆ سووربوون له‌سه‌ر جیابوونه‌وه هانده‌ر بوو.

دوکتور قاسملوو و دوکتور شه‌ره‌فکه‌ندی نه‌یاند هویست به روونی هۆکاری خانه‌نشین کردن یان دوورخستنه‌وه‌ی کۆنه‌کارانی لایه‌نگری سیاسی پیشووی خۆیان به به‌شدارانی کۆنگره راگه‌یه‌نن. کۆنه‌کارانی سیاسیش به پشتیوانی لایه‌نگرانی خۆیان بۆ ره‌تکردنه‌وه‌ی ئەو بریاره نه‌گونجاوه هیلێ سوریان به‌زاند و حیزبی دیموکراتیان به‌شکرد. هیچ نا‌کۆکیه‌کی سیاسی له‌نیوان دوو لایه‌نی حیزبدا نه‌بوو. راپۆرتی ده‌فته‌ری سیاسی به به‌شدارای هه‌موو ئەندامانی کۆنگره په‌سندکرا‌بوو. مه‌سه‌له‌که ده‌سه‌لات بوو. ئەده‌بیاتی سیاسی هه‌ردوو لایه‌نی حیزب هۆکاره‌کانی له‌تکردنی ئەو کاتی حیزب به باشی ده‌رده‌خه‌ن.

ئهم‌رو ئیدی ئەو ریه‌رییه له ئارادا نه‌ماوه. دوو به‌شی لیک‌دا‌برای حیزب یه‌کیان گرتوه‌ته‌وه. ئەو یه‌کگرتنه‌وه‌یه به‌داخه‌وه نه‌هه‌ر زامه‌کانی ساریژ نه‌کرده‌وه به‌لکو بووه به ناسۆریکی دیکه و بیانویه‌ک بۆ وه‌لانانی دووباره‌ی ئەو که‌سانه‌ی که له‌وه پیش جیابوونه‌وه. به‌داخه‌وه ئیستا حیزبی دیموکرات ره‌مزیکێ کال بۆوه‌ی سه‌ر به‌رده‌نووسراوه‌ی خه‌باتی پرشکۆی رۆژه‌لاتی کوردستانه. مخابن هیچ سیاسه‌تیکێ ئەو حیزبه له هه‌موو ساله‌کانی پاش نه‌مانی دوکتور قاسملوو له کوردستان هه‌نگاوێک به‌ره‌وپیش نه‌چوو. له‌راستیدا به پیچه‌وانه‌ی ئەوه که ریه‌رایه‌تی حیزب له ماوه‌ی هه‌موو ساله‌کانی پاش نه‌مانی دوکتور قاسملوو ئیدی‌عای ده‌کرد و ده‌یکا جیا له خۆتواندنه‌وه و خه‌رج کردن له سه‌رمایه‌ی پیشه‌وا و ده‌ورانی دوکتور قاسملوو به‌ره‌م و ده‌سکه‌وتیکێ سیاسی نه‌بووه. ته‌نیا ئەوه نه‌بی که خۆیان وه‌کو نیشانه‌ی حیزبیکێ که‌ونارا راگرتوه.

سیاسه‌تی مانه‌وه‌ی حدکا له باشور به هه‌ر قیমে‌ت

رووداوه‌کان نیشانیاندا که نه‌مانی که‌سایه‌تییه‌کی سیاسی زانا ، به ئەزمون، بویر، بیرمه‌ند وخواه‌ن پرستیژ وه‌کو دوکتور قاسملوو له نیو حیزبی دیموکرات، چ کاره‌سات و خه‌ساریکی قه‌ره‌بوونه‌کراوه بووه. بی‌عه‌مه‌لی ریه‌رایه‌تی حیزب پاش نه‌مانی دوکتور قاسملوو مخابن ئەو حیزبه فیدا‌کاره، خه‌بانگی‌ره به هیزه‌ی به‌ته‌واوی له پهل و پۆ خست.

سیاسه‌تی پته‌و و خه‌وش هه‌لنه‌گری سه‌ربه‌خۆیی بریاردان به پیی به‌رژه‌وه‌ندیی کورد له رۆژه‌لاتی کوردستان له‌هه‌مو ساله‌کانی دوا‌ی نه‌مانی دوکتور قاسملوو و دوکتور شه‌ره‌فکه‌ندیی به‌ئارامی و له‌ژێر په‌رده‌ی پاراستنی به‌رژه‌وه‌ندیی براکانمان له‌باشور، وه‌لانرا. ئەندامانی حیزبی دیموکرات به‌هۆی مانه‌وه له‌باشور و به‌چاولیکه‌ری له‌ئەندامانی رێبه‌رایه‌تییه‌که‌یان به‌پێچه‌وانه‌ی پرنسیپه‌کان، بوونه‌ لایه‌نگر و دژبه‌ری سیاسی حیزبه‌ سیاسییه‌کانی باشوری کوردستان. سیاسه‌تی مانه‌وه‌ی کاتی له‌باشور بوو به‌سیاسه‌تی مانه‌وه‌ی هه‌تا‌هه‌تایی. زیاتر له‌ 200 کادر و پێشمه‌رگه‌ی حیزبی دیموکرات به‌ده‌ستی تێرۆریست، کریگرته‌، لایه‌نگر و سیخوره‌کانی کۆماری ئا‌خوندی و بانه‌ ناسراو و نه‌ناسراوه‌کان کۆژران و رێبه‌رایه‌تی حیزب ئەو کوشتاره‌ی وه‌کو دیارده‌یه‌کی ئاسایی قبول کرد و جیا له‌ پرته‌و بۆله‌یه‌کی "حه‌کیمانه" کاردانه‌وه‌یه‌کی نه‌بوو. کاری ته‌واو وه‌ختی حیزبی بوو به‌ کاری ئیداریی چهند ده‌مژمێر له‌رۆژدا. زۆر له‌ ئەندامانی لای حیزب به‌هۆی قه‌تیس مانه‌وه له‌ چهند شوینی چۆل و دا‌براو و بی‌به‌رنامه‌ به‌ره‌و ده‌ره‌وه‌ی ولات‌فرین‌یان له‌به‌ر نا‌کۆکی نه‌سیاسی به‌رێوه‌به‌ران ریزه‌کانیان چۆل‌کردن. ئەوانه‌ی که‌ مانه‌وه نه‌یان‌توانی له‌ چوارچۆیه‌ی ده‌سته‌به‌ندیی که‌سانیک که‌ جیا له‌ رێبه‌ریکردنی خۆیان به‌رنامه‌یه‌کیان نه‌بوو خۆده‌ربازیکه‌ن، یان ئالوگۆریک له‌ نیو حیزبدا پیک‌بینن. حیزبی دیموکرات پیرتر و بی‌هێزتر بوو. پیری و خۆپاریزیی قانونی سروشته‌. حدکا له‌هه‌موو ساله‌کانی دوا‌ی دوکتور قاسملوو تاسا، یان له‌ش و میشکی سر‌بوو. به‌ئینی نه‌نووسراوه‌ بۆ سه‌رۆکایه‌تی سیاسی کورد له‌ باشور بۆ راگرتنی خه‌باتی حیزب له‌ نیو‌خۆی ولات‌ئەو حیزبه‌ی توانده‌وه. به‌جۆریک که‌ ته‌نانه‌ت بۆ بزبوی ئەوه‌نده‌ که‌سه‌ی که‌ له‌ باشور ماون به‌ پیی و ته‌ی پله‌به‌رزیک‌ی ئەندامی رێبه‌رایه‌تی و ده‌فته‌ری سیاسی، چاوله‌ده‌ستی به‌ریزان سه‌رۆک بارزانی و سه‌رۆک تاله‌بانین. له‌بیرمان نه‌چێ که‌ به‌ وته‌ی دوکتور قاسملوو، حدکا ده‌وله‌مه‌ندترین حیزبی هه‌موو رۆژه‌لات بوو.

حیزب له‌هه‌موو ساله‌کانی پاش نه‌مانی دوکتور قاسملوو کاری سیاسییه‌کی به‌رچاوی رۆژانه‌ی جیا له‌ نووسینی وتاریکی رادیویی و ده‌رکردنی گۆقاری چهند لایه‌ره‌یی کوردستان که‌ زیاتر راپۆرتی سه‌فه‌ره‌کانی سکرته‌یر بۆ ئوروپای تیدا ده‌نووسرا و به‌بابه‌تی لاهه‌کی دور له‌ واقعییه‌تی کوردستان و مه‌سه‌له‌ی کورد پر ده‌کرایه‌وه‌ کاریگه‌رییه‌کی دیکه‌ی نه‌بوو. ته‌نانه‌ت له‌ هه‌موو ساله‌کانی پال‌دانه‌وه‌ی ئەو رێبه‌رایه‌تییه‌ هه‌ول‌ی ریک‌خستنه‌وه‌ی نیومالی حیزب نه‌درا و هه‌زاران ئەندام و لایه‌نگر ریزه‌کانی حیزب‌یان به‌جیه‌یشت یان ده‌رکران رێبه‌رایه‌تی حیزب ئالوگۆری له‌ سیستمه‌ کۆنه‌ ناسازه‌که‌یدا پیک‌نه‌هینا.

له‌ درێژه‌ی ئەو دامووبییه‌ له‌ سیاسه‌تدا به‌ داخه‌وه ئەو حیزبه‌ ئیستا بووه‌ته‌ مه‌کۆی نا‌ئارامی نه‌سیاسی و دژایه‌تی بی‌مانای دوو به‌شی رێبه‌رایه‌تی به‌ته‌واوی ئارام له‌به‌رامبه‌ر هه‌لومه‌رجی داسه‌پاو به‌سه‌ر حیزبی دیموکراتدا. زۆرکه‌س له‌ لایه‌نگرانی ئەو حیزبه‌ نازانن و بۆیان جیی پرسیاره‌ که‌ ئەم دووبه‌ره‌کییه‌ له‌به‌ر چیه‌ و کامه‌ فکری سیاسی و کامه‌ به‌رنامه‌ی نوێ له‌ ئارادایه‌ که‌ حیزب له‌و گریډراوییه‌ به‌ حیزبه‌کانی باشوره‌وه‌ رزگار بکا و یه‌ک له‌و دوو لایه‌نه‌ پێشی به‌ به‌به‌رنامه‌ی باشی ئەوی دیکه‌ گرتوه‌وه‌؟ ئەندامانی رێبه‌رایه‌تی ئەو حیزبه‌ به‌رنامه‌یان چیه‌ و تا که‌ی ده‌یان‌ه‌وێ له‌ باشوری کوردستان بمیننه‌وه‌؟ مه‌علوم

نیبه چیبیان دهوئ و بو چی توانا و هیزی داهینهری کادر و پیشمه‌رگه‌ی ئه‌و حیزبه ئاوا به فیرو دراوه؟ به‌داخه‌وه ریبه‌رایه‌تی ئیستای حیزبی دیموکرات له پهره پیدانی ههستی نه‌ته‌وه په‌روه‌ری و ریبه‌ریی‌سیاسی - فه‌ره‌نگی - کۆمه‌لایه‌تی رۆژه‌لاتی کوردستان جییه‌کی به‌رچاوی نییه. خه‌باتگێرانی حدکا باش ده‌زانن که ئه‌و هاواره بو شکاندن و بیبایه‌خکردنی کاری ریبه‌رایه‌تی ئه‌و حیزبه نییه به‌لکو بو دلسۆزییه. حیزبیک که نزیک به 7000 هه‌زار پیشمه‌رگه‌ی شه‌هیدی داوه و زیاتر له 70.000 مروقی ئاسایی به سۆنگه‌ی خه‌باتی سیاسی حیزبه‌کوردستانییه‌کانه‌وه شه‌هید کراون. حیزبیک که هه‌موو سه‌رمایه‌ی فکری و مالی و هه‌زاران سال ته‌مه‌نی تیکۆشه‌رانی حیزب و لایه‌نگرای خو‌ی بو خه‌بات به‌خت کردووه، نابو له پهل و پۆ بکه‌وئ و چاره‌نووسی کورد له رۆژه‌لاتی کوردستان بکه‌وئیه‌ ده‌ستی تاقمیک ئێرانچی و دوژمنانی رزگاری نه‌ته‌وه‌که‌مان.

حیزبی دیموکرات به مانه‌وه‌ی له باشور زور زیانی به خو‌ی و به باشوری کوردستان و به خه‌لکی کورد له رۆژه‌لات گه‌یانوووه. کاره‌ساتیک که ئه‌و حیزبه تووشی بووه گه‌لی گه‌وره‌یه. زیانی مانه‌وه‌ی حیزب له دوورخراوه‌بیدا بو کورد ئه‌وه‌یه که بووه‌ته سه‌مبولی تیشکانی خه‌باتی کورد له رۆژه‌لاتی کوردستان. ئیستا کهم له رووناکبیران روو له حیزبیک ده‌کن که که‌مترین پیوه‌ندی به خه‌لکی ولاته‌که‌یه‌وه هه‌یه و هیچ شوین و کارتیکه‌رییه‌کی له ژیا‌نی کۆمه‌لانی خه‌لکدا نه‌ماوه و نییه. نه‌بونی حیزب له نیو خو‌ی ولات ده‌ره‌تانی ئه‌وه‌ی بو ده‌سته‌و تاقمیکی لاوه‌کی پیک هیناوه که حیزب به ده‌ستکردی ده‌زگای ئینتلاعات و سپای پاسداریان ده‌زانن. به ده‌رویشی سه‌روکی پارتی کریکارانیان ناوده‌با که خو‌ی له زیندانی دوژمن دایه و بو ئاوخواردنه‌وه ده‌بئ فاشیستکرداریک ریگه‌ی بدا. سه‌یر نییه؟ زیندانییه‌ک حیزبیک چالاک له زیندانه‌وه ریبه‌ری بکا و بو شوینیکی بنی‌ری که خانه‌خو‌یکه‌ی لانی کهم 5سالی ته‌واو حاکی بئ له‌مه‌په‌ری کوردستان بووه و ئیستا به‌جی هیشتوووه. ئه‌و تاقمه‌ میوانه نه‌خه‌لکه‌که‌ی ده‌ناسئ و نه لیی حالییه. له‌گه‌ل ریز بو رابردووی سه‌رفیرازانه‌ی تیکۆشه‌رانی ئه‌و حیزبه ده‌بئ ئه‌و راستییه بگوترئ که ریبه‌رایه‌تی ئه‌و حیزبه دوا‌ی شه‌هیدبوونی دوکتورقاسملوو ئه‌و حیزبه‌ی تووشی ئه‌و کاره‌ساته کردووه.

خوینده‌وه‌ی سیاسی ریبه‌رایه‌تی حیزبی دیموکرات دوا‌ی روخانی رژیمی سه‌ددام، نه له‌سه‌ر وه‌زعی ناوچه‌که و ئالوگۆره‌کانی جیهانی و نه له‌سه‌ر تیگه‌یشتوویی سیاسی خه‌لکی کورد له رۆژه‌لاتی کوردستان شاره‌زایانه بووه.

دۆزی کورد و دیموکراسی و فیدرالی کردنی ئێران و کۆنگره‌ی 13

خودموختاری و دیموکراسی و فیدرالی به شیوه‌ی په‌سندکراو له کۆنگره‌ی 13دا نه‌بنه‌مای فکری سیاسی کۆماری کوردستان بوون و نه له‌گه‌ل واقعییه‌تی میژویی - سیاسی کورد و مه‌سه‌له‌ی نه‌ته‌واپه‌تی و دامه‌زراندنی ده‌وله‌تی نه‌ته‌وه‌یی گونجاون. ئه‌و دروشمانه نه‌ له‌رژیمیکی پاشایه‌تی و نه کۆماریی روت و نه له‌سیستمیکی ستالینیستیدا وه‌دی دین.. کورد ناتوانن ریساله‌تی دابینکردنی دیموکراسی بو هه‌موو ئێران وه‌ئسته‌و بگرن چونکه بو‌ی وه‌دی

نایه. ئەو فیڊرالیکردنەش بە پێی بەرنامەی راگەیانراوی کۆنگرەیی 13 وەلامی دۆزی نەتەواپەتی کورد ناداتەو.

راپۆرتی سیاسی کە دەبێ بە پێی قاعیدە، سکرێتیری پیشووی حیزب بۆ کۆنگرەیی سێزدە ئامادە کردبێ، دەریدەخا کە حیزب هیچ ئالوگۆریکی جەوھەری لە ستراتییژی و ئامانجەکانی کورد لە پەنجاو چەندسالی پاش روخانی کۆماری کوردستان نابینی. خۆیندەوێکە لە دۆزی کورد ھەر ھەمان خۆیندەوێکی چەپاژۆکان و حیزبە چەپەکانی وەکو حیزبی تودەییە کە لە جیھانی واقیعدا جیا لە ناوێکیان شوینەواریک و کارتیکەرییەکیان لە چارەنووسی گەلاندا نەماو. راپۆتی سیاسی حیزب ئەو ھەموو ئالوگۆرە کە لە جیھان و رۆژھەلاتی ناوھەرست و لە کوردستان و لە ئێراندا پیکھاتوون نانسێ یان نایانبینی. لەبەر ئەوە ویست و داخواری سیاسی حیزب پلە ھیناوتە خوارو. حیزبیک کە کۆماری کوردستانی دامەزراند پاش نزیک بە 60 سال تازە داوای خۆیندن بە زمانی کوردیی دەکا و وشەیی خودمۆختاری دەکاتە فیڊرالی و جیئ خۆی بۆ مانەو لە باشور ئاوپرژین دەکا. ئەو لە حالیکدا کە وەچەیی نوێ 20سالە نە خودمۆختاری دەناسێ و نە دەزانی رۆژیک ئەو حیزبە مەزنترین و بە ھێزترین حیزبی چەکداری ھەموو ئێران بوو و ھەزاران سال لە تەمەنی دوو وچەیی کوردی بۆ ئازادی بەخت کردوو.

بەرنامەیی حیزبی دیموکرات ئیستاش سیاسەتی نیوان جەغزی دووجەمسەری بە رومای بۆچوو و لیکدانەو سیاسییەکیەو دیارە. وادیارە ئەو ریبەرییە خۆی تەماپراوکردوو لەو کە کورد لە رۆژھەلاتی کوردستان بتوانێ خۆی لەو کۆیلەتیییە کە تیبداپە رزگار بکا. نووسەر یا نووسەرانی ئەو راپۆرتە بەو قەناعەتیان کردوو کە لە کۆیە بمیننەو و لەدوورەو خۆیان بە ریبەری نەتەوایی دابنێن و بە توانج و پلار و بیدەنگ مانەو رێ بۆ ھیز و حیزبی لاوکی بەجی بێن و لەھەمان کاتدا خۆیان بە ریبەری کورد لە رۆژھەلات بزائن.

کەمترین زیانی دوورەپەریزی حدکا رێ چۆلکردن بوو بۆ کۆماری مەرگ و خۆین، بۆ گۆرینی فەرھەنگ و کولتور و ئەخلاق کورد، بۆ تیکدانی حالەتی روحی خەلک و رەواجی فەساد لە نیو کۆمەل دا. باس لەسەر ئەو کە حیزب ناچار بەو ھەلوئاستە بوو و سیاسەتی دامرکاندەوێ خەباتی کورد لە رۆژھەلاتی کوردستان بە زیانی کورد نەبوو جیئ باس و لیکۆلینەو و پیدچوونەو بە ئەزموون و رووداوکان و وەزعی سیاسی ئەو سەردەمەیی. ئیددیعی ریبەری ژمارە یەکی حیزب لەمەر سەرکەوتنەکانیان لەگەل راستییەکان یەک ناگرەو. لەھەموو سالەکانی مانەو لە کۆیە ئەو ریبەرایەتیییە نەیتوانیە پێوئندییەکی خەباتگێرانە و ھاوئیلییەکی دۆستانە لە گەل ئەندامانی پیشووی حیزب و لایەنگران و ئەو ژمارە کەمەیی کە ماون پیک بینی. ئیستاش پاش ئەو ھەموو ئالوگۆرە کە لە کوردستان و ناوچەکەدا روویداو و کورد لە باشوری کوردستان خاوەنی سەرورەییە، تازە دوو بەرەیی دژیەری نەسیاسی حیزب بۆ دابەشکردنی دووبارەیی ئەو حیزبە کەوتوونە گەر. رۆژ نییە خەبەری لەتبوونی حیزب و دابەشکردنی پەتوو تیغەکردنی ئۆدە ئەمانەتیییەکان لە کۆیە کە حیزب کەلکیان لێوئەگرت بۆ نەبیتەو. ئەو سەرورەییە میژویییە حدکا ئیستا ھەر ناویکە و بەس.

به‌رنامه‌نووس یا به‌رنامه‌نووسانی کۆنگره‌ی 13 حدکا له پێشه‌کی به‌رنامه‌که‌یاندا باس له کاره‌ساتی خویناوی و به‌سه‌رهاتی گه‌لی کورد له میژوودا ده‌که‌ن. میژوویه‌کی نه‌ دوور. هه‌رچه‌ند ئه‌و میژووه نه‌دوووره‌ش خۆی نیشاندهری راستیه‌که‌ که‌ حیزبی دیموکرات له به‌رنامه‌ی سیاسی خۆیدا ناخوینیته‌وه و خۆی لیده‌بوپیرئ:

"- میژووی خه‌باتی نه‌ته‌وه‌ی کورد به‌ په‌کێک له‌ خویناوی‌ترین و درێژخایه‌ن‌ترین به‌شه‌کانی میژووی خه‌باتی گه‌لانی زۆرلێکراوی ئه‌م جیهانه‌ داده‌نرئ. له‌ پاش شه‌ری 1514ی نیوان دوو ئیمپراتۆری عوسمانی و سه‌فه‌وی له‌ چالدران، کوردستان به‌ کرده‌وه له‌ نیو ئه‌م دوو ده‌وله‌ته‌ دا داپه‌ش کراو سالی 1639 به‌ ئیمزای په‌یمانێک له‌ نیوان شاعه‌بباسی سه‌فه‌وی و سولتان مورادی عوسمانی دا ره‌سمیه‌تی پێ‌درا. بزووتنه‌وه‌ی رزگاربخوازان‌ه‌ی شیخ عوبه‌یدیلای نه‌هری، (1880) سه‌ره‌تای بزافی رزگاربخوازان‌ه‌ی نه‌ته‌وه‌یی له‌ دژی داگیرکه‌ران و بۆ سه‌ربه‌خۆیی کوردستان."

بۆ نوسه‌رانی به‌رنامه‌ی کۆنگره‌ی 13 میژووی کورد له‌ سالی 1541 وه‌ ده‌ست پێ‌ده‌کا. کاتی‌ک که‌ داگیرکه‌رانی کوردستان و له‌سه‌روی هه‌موانه‌وه ئێرانییه‌ شوینیه‌سته‌کان میژووی بوونی خۆیان له‌ کوروشه‌وه ده‌ستنیشان ده‌که‌ن و حکومه‌تی 2500 ساله‌بوخۆیان داده‌نن و ده‌سه‌لاتاره‌تی ماده‌کان به‌سه‌رخۆیاندا به‌ میژووی ئێران و خۆیان نازانن، کورد ئه‌و پرسیاره له‌ خۆی ده‌کا که‌ میژووی ئه‌و له‌ که‌یه‌وه ده‌ست پێ‌ده‌کا؟ ئایا سالی 1514 سالی داگیرکردن و دابه‌شکردنی کوردستان سه‌ره‌تای میژوی سیاسی کورده‌؟ یان ئه‌و میژووه کۆنتره‌؟ گریمان سالی تیکشکانی شای مرۆفخۆران شاهه‌بباسی سه‌فه‌وی سالی داگیرکردنی کوردستان بێ، له‌و حاله‌شدا حیزبی‌کی نه‌ته‌وه‌یی چۆن ده‌توانی ئه‌و داگیرکارییه‌ قبۆل بکا و کوردستان به‌ به‌شیک له‌ ولاتیکی دیکه‌ دابنێ؟ شیوه‌ی نووسینی ئه‌و دێرانه‌ی سه‌ره‌تاکه‌ وادارێژراوه که‌ به‌ر له‌ 1514 کوردستانیک نه‌بووه. کوردیک نه‌بووه. کورد میژووییه‌کی له‌ پشت نه‌بووه. به‌ پێی ئه‌و نووسراوه‌یه‌ دوو ده‌وله‌تی عوسمانی و سه‌فه‌وی له‌ چالدران به‌شه‌ره‌هاتوون و کوردستان له‌ نیوانیاندا دابه‌ش بووه. ئه‌وان نانووسن که‌ ئه‌و دوو ده‌وله‌ته‌ کوردستانیان داگیرکرد و له‌نیوخۆیاندا دابه‌شیان کرد. ئه‌وان ده‌نووسن که‌ له‌ 1639 به‌ پێی په‌یمانیک ئه‌و دابه‌شکردنه‌یان کرده‌ ره‌سمی. هه‌ر چه‌ند نووسه‌ریان نووسه‌ران به‌ نووسینی ئه‌و دێره "

"بزووتنه‌وه‌ی رزگاربخوازان‌ه‌ی شیخ عوبه‌یدیلای نه‌هری، (1880) سه‌ره‌تای بزافی رزگاربخوازان‌ه‌ی نه‌ته‌وه‌یی له‌ دژی داگیرکه‌ران و بۆ سه‌ربه‌خۆیی کوردستان."

ئاماژه‌ به‌و راستیه‌ ده‌که‌ن که‌ کوردستان ولاتیکی داگیرکراوه و به‌بێ وه‌به‌رچاوغرتنی ئیراده‌ی کورد له‌ نیوان داگیرکه‌ران دابه‌ش کراوه. ئه‌و واقعییه‌ته‌ ده‌بی نه‌گونجاویی ئه‌و دروشم و سیاسه‌تانه‌ی تا ئیستایی حیزب نیشان بدا که‌ کوردستان نه‌ به‌شیکه‌ له‌ ئێران و نه‌ به‌شیکه‌ له‌ ترکییه و نه‌ پاژیکه‌ له‌ سوریا و نه‌ له‌تکیکه‌ له‌ عێراق. کوردستان ولاتیکی داگیرکراوه. شیخ عبیدالله نه‌هری 125 سال له‌مه‌وبه‌ر ئه‌و راستیه‌ی راگه‌یاندا. نووسه‌رانی ئه‌و به‌شه‌ ته‌نیا له‌و تاقه‌دێره‌دا ئاماژه‌ به‌ داگیرکراوی کوردستان ده‌که‌ن و له‌و راستیه‌ ده‌دوین که‌ کوردستان کۆلۆنییه‌، داگیرکراوه، له‌ مافی نه‌ته‌وه‌یی بێه‌ش کراوه. به‌لام ئه‌و راستیه‌ له‌ به‌شیکه‌ دیکه‌ی له‌و نووسراوه‌که‌دا وه‌به‌رچاوه‌ نه‌گیراوه.

وێده‌چێ چه‌ند که‌س به‌ بیروبوچوونی جیاوازی سیاسیه‌وه بێ وه‌به‌رچاوغرتنی راستیه‌ میژووییه‌کان ئه‌و وتاره‌یان نووسی. -

با له بهردا ئامارزه بهو راستییه بکری که نووسه رانی بهرنامه بو دهربرینی مه بهسته کانیان له وشه گه لکی سیاسی که لکیان وهرگرتوو که حیزبه سهرتاسه رییه ئیرانییه کانی چه پارژوی پاوانخواز که لکی لیوه ده گرن. بروانه وهرگرتوو که حیزبه سهرتاسه رییه ئیرانییه کانی چه پارژوی فارسی که له وشه ی خلق که مه بهست گه لکی خاوه نی ئابوورییه کی یه کسانه و باری میلی و نه ته وه یی نییه به کاری دینن. شوینیسته ته واویه تخوازه کانی راست و چه پیش وشه ی قهوم بو کورد به کار دینن و قسه که ره کانی حیزبی دیموکراتیش له وتووژره رادیویییه کانیاندا بو نیشان دانی ئیرانیگه ری و ئالوده بوون به ئیرانه وه ئه وهنده سنور ده به زینن که ته نیا به دهنگ، زاراه و راویژیان له ته واویه تخوازه کان جیا ده کرینه وه. ئه وان بو راگرتنی دلی شوینیسته کان ههر بهو زمانه سیاسییه ده دوین که ئه وان ده یانه وئ و سنوریک له نیوان حیزبیکی نه ته وه یی وه کو حدکا و چه پارژوییه کی را کردوو و شوینیستیکی پان ئیرانیست ناهیلنه وه.

ریبه رانی حیزبی دیموکرات ههرگیز نه یانویستوو ئه و واقعییه ته دهربرن که کوردستان ولاتیکی داگیر کراوه پیوه ندیییه کی که له نیوان کورد و نه ته وه ی ده سه لاتداردا هه یه پیوه ندیییه کی یه ک لایه نه یه. سامانی کورد له لایه ن نوینه رانی نه ته وه ی فه رمانزه واوه راده درئ و له دهره وه ی ولات هه لیده لووشن.

حیزبه نه ته وه یییه کان مافی خویانه ئه گه ر داوای جیا بوونه وه و دامه زراندنی ده ولته تی نه ته وه یی بکه ن و له نووسین و وتاره کانیاندا به راشکاوی ئه و راستییه دهربرن. ئیستا حیزبی دیموکرات ههر ئه و خه ته سیاسییه ره چاوده کا که به ریز عه بدوللا ئوجه لان له زیندانی ترکان بو مه سه له ی کورد کاری بو ده کا. که مالمیزمه که ی هه باسی وه لی و ناسیونالیزمی مه ده نی و مافی شاره وه ندیییه که ی به بی دابه شکردنی ده سه لاتی سیاسی و ئابوری خه تیکه که به داخه وه بی له بهر چاواگرتنی واقعییه تی کوردستان ته بلیغی بو ده کری. پیکه وه بوونی ئازادانه و ئیراده ی پیکه وه ژیان و مافی سیاسی یه کسان له و دیموکراسییه نوییه ی ئه واندا جیی نییه. حیزبی دیموکرات نیوسه ده گوتویه: دیموکراسی بو ئیران و خودموختاری بو کوردستان. به لام ئه م دروشمه هیچی لی شین نه بووه و حیزب ههر به جیاوازیخواز پیناسه کراوه. تو بلیی ریبه رایه تی حیزب جیهانی ئه مرؤ نه ناسئ و نه زانی سه ده ی 21 ه؟. تو بلیی چ روداوئیک له وه خرابتر بو کورد چاوه روان ده کا ئه گه ر داوای مافی سیاسی یه کسان بو کورد له گه ل فارس بکا؟ یه ک تشت نه دیاره و که س ناتوانی له و سیاسته حالی ببی که حیزبی دیموکرات بو خه لکی فلسطین داوای ده ولته تی سه ر به خو ده کا. ئیسرائیل به داگیرکه ر و سته مکار ده زانی، به لام ئه و مافه بوخوی و گه له که ی داوا ناکا. ئیستاش ههر ده بی ئه و دروشمه و ئه و ویسته دهربردرئ که نیوسه ده یه وهردی ده داته وه، بی ئه وه چاوئیک به ده ورو پشتی خویاندا بخشینن و ببینن له و به ری سنوو به چه ند مانگ هه شتا کوماری سه ربه خو و خودموختار دروست بوو. بربره ی پشتی به ره ی ولاتانی هاوپه یمان تی کقوما و به ره ی دیکه جییان گرتنه وه. نیزامی ستالینیستی جیا له ناوه گهنده له که ی شوینه واریشی نه ما و بینای کون و قورماوی جیهانی کون جیی خویدا به جیهانی نوئ. کوردی فه رامؤشکراوی سه ده کان بوو به هاوپه یمانی بریاره رانی جیهان.

کاری سهرهکی حیزبکی سیاسی ئه وهیه که کۆمه لگاکه ی بناسی. به پپی ئه و زانیارییه نهی که کۆی ده کاته وه به نامه ی سیاسی ، ئابوری ، فره هنگی و کۆمه لایه تی خۆی داریژی. گه له که ی سازمان بدا و به ره و گه یشتن به رزگاری له کۆیله تی ریه ری بکا. پیم وانیه حیزبکی سیاسی کورد تا ئه م کاته که ئه و بابه ته ده نووسم خۆی به کاریکی په یجوری له و بابه تانه وه خهریک کردب. که مترین زانیاری له سهر میژووی کورد و زمانی کوردیی و ناوچه کوردنشینه کان له رۆژه لاتی کوردستان له لایه ن حیزبه کوردییه کان و به تایبه تی حیزبی دیموکراتی کوردستان بلا و نه بووه ته وه. هۆیه که شی ئه وه یه که ریه رایه تی حیزبی دیموکرات میژوویه کی سهر به خۆ بۆ کورد نانسی و خۆی له میژووی ئیران و ئیرانیگه ریدا تواندووه ته وه. له تیکۆشانی سیاسی خۆیدا ته نیا روی له سهر ده شت و مه هاباد و سنه یه و 30 ملیون کوردی به شه کانی دیکه و ته نانه ت 1.500000 کوردی دوورخراوه ی خۆراسان نابینی. خافل له وه که ئه و شارانه چ پپووستییان به کاری رۆشنگه رانه ی حیزبی نییه. ئه وه ی که حیزب ده بی کاری بۆبکا کرماشان و خورم ئاوا و لورستان و خۆ و ماکو و سه لماس و ورمی و ئه و به شه کورده یه که له شه رکانی ئیران په ره وازهن. ئه و ئالفه یه ی کرماشانییه ک به بادینییه ک و زازایه که وه گری دده نا نه کتییی ئه بوو دووجانه یه و نه ئایینی ئیسلام و نه زهرده شت و توتنی بی شه ما و ئاره قی حه مه ته په و رۆنی کرماشانییه. ئه وه ی کوردیکی کرماشانی له مه نگوریکی کامه می و کرمانجیکی قوچانی و زازایه کی درسیمی و دروزیه کی گولانی و بارزانییه ک گری دده نا ههستی نه ته وه یی و میژوویه کی پرله قاره مانه تی و هه ستان و سهرکه وتن و تیشکان و روحیکی ئازدراره که له جسته یاندا هاواری به کتر ده که ن: "گزنیستان تا مرا ببریده اند از نفیرم مرد و زن نالیده اند". کل شیء یرجع الی اصله. انا لله وانا الیه الراجعون. هه رکام له وانه تریفه یه کن له کۆی نوری گه لی کورد. ئه میر الشعرای عه ره ب شه وقی ، گیان پۆلای دروزی، سولتانی ئه یوبی پاشای به شه وکه تی عه ره ب و عه جم که ئه سه په که ی خۆی بۆ ریچاردی شیردل ده نییئ تا له مه یدان ی شه ردا ئازاتر له خۆی و جوامیرترین مروّف ئه م جیهانه ببینی. ئه میری کورد (سه لاهه ددینی ئه یوبی) یادگاری ئه فسانه ییترین مروّفی کورد، کوردی سهرده می نوئ، کورپه بارزانی، کاتی ناشتنی ته رمی 512 کهس له 8200 کهس بارزانی ئه نفالکراوی خزم و که سه که ی ، به چاوی ته ژنی له فرمیسه که وه له ژیانی به خته وه رانه بۆ مروّف ده دوئ، له ژینی به خته وه رانه بۆ زارۆکی جینایه تکاران ده پارێته وه. تۆله ناستینی له جینایه تکاران به لکو داوای جیگیر کردنی عه داله ت ده کا. ئه گه ر سهربرپان سی لاوی پارتنی دیموکرات له ری به غدا سهرده بپن، کورد سهره رای ئه وه که برینداره و خوینی له له شی ده تکی و ده توانی به ئاگری کینه ی پیروزی ئه رد و ئاسمان بسوتینی، دان به جه رگی داده گری و روو له کورد ده کا و داوای پاراستنی مافی زارۆکی جینایه تکاران ده کا. دادوه ری کورد به ریزه وه له گه ل جینایه تکارترین بوونه وه ری سهرزه وی ده دوئ و به ئاغای سه ددام بانگی ده کا. سه رۆک کۆماری کورد حوکمی تیمارکردنی بوونه وه ریکی وه کوو به رزان تکریتی و ئازادکردنی له به ند واژۆ ده کا. ئه م بوونه وه ره فه رمانده ری هه زاران جینایه تکاره که به سه تان مندالی دووسالانه و ژنی دووگیانی به تاوانی کورد بوون له سنووری نیشتمانی پیغه مبه ری ئیسلام زینده به چال کردووه. با سه رۆکانی عه ره ب ، شمشیروه شینانی ئیسلام له پیاوه تی کورد، له سه رۆکانی کورد

مرۆفایه‌تی فیرین. ئه‌وه ئه‌و ئالفه‌یه‌یه که کورد لیک گری دهدا. کام حیزبی سیاسی نه‌ته‌وه‌یی ده‌توانی له‌و جیهانه‌ روحیه‌ خوی دور رابگری؟ ئه‌وانه‌ی که به‌ پپی یادداشته ماخولیا‌یه‌کانی ستالین، دوزمنایه‌تی چینایه‌تیان له‌ هه‌مبهر رووخی هاوپیوه‌ندی مرۆفانه دانا و شه‌ریان کرده قانون، بوون به‌ دانهری ئه‌و بنکه و بنیات و نیزام و سیستمانه‌ی که سه‌ددام و عه‌فله‌ق و کاسترۆ و سه‌برانی گروه جینایه‌تکاره سور و ره‌شه‌کان ده‌ریانفرتاندن. ئه‌وانه‌ی که له‌ ژیر هه‌ر ناویکی ساخته بو تیکدانی ئه‌و پیوه‌ندییه رووچییه هه‌ولیان داوه زیانیان به‌ کورد گه‌یاندوه و خویان تووشی سه‌رشوری کردوه.

به‌ پیچه‌وانه‌ی نه‌زه‌ر و بوچوونی هه‌موو ئه‌وانه‌ی که لکاندی کورد به‌ فارس و ترک و عه‌ره‌ب به‌ شتیکی سروشتی له‌قه‌له‌م دهدن و زور له‌ به‌رپرسیانی حیزبه‌ سیاسییه‌کان بو شادی و بو پیداه‌لگوتنی چه‌ند گه‌ه‌رگوجه‌ر و روژنامه‌قانی فارس، سنوره‌کان ده‌به‌زیان زیان به‌ کورد ده‌گه‌یه‌نن و گری هه‌ستی نه‌ته‌خوازی و ئازادیخوازی کرده‌کن. به‌ پیچه‌وانه‌ی ئه‌وه که ده‌گوتری، کورد و فارس و میلله‌ته‌کانی ولاتیانی پیکه‌ینه‌ری ئیران هیچ پیوه‌ندییه‌کی میژوویی جیا له‌ سته‌م و چه‌وساندنه‌وه پیکه‌وه‌یان نالکین. پیوه‌ندییه‌که له‌ سه‌ر بنه‌مای زور، نامرۆفانه و یه‌ک لایه‌نه‌یه. کورد ده‌بی زمانی فارسی فیری. به‌ زمانی دوزمنه‌که‌ی بنووسی، له‌ مه‌حه‌مه‌دا پپی باخوی، هه‌موو ده‌رد و ژان و خه‌م و رووداوی ژبانی به‌ زمانی ئه‌و بنووسی. له‌ فه‌ره‌ه‌نگ و بوچوونی ئه‌و حال‌ی بی. شه‌ری بو بکا، کاری بو بکا، ریگه‌ی هه‌موو فرت و فیل و تالان و برۆی له‌ ولاته‌که‌یدا بو بکاته‌وه. کام تاک یان مرۆفیکی ژیر له‌ ژبانی خویدا ئه‌و کاره‌ده‌کا تا گه‌لیکی 40 ملیونی ئه‌و کاره‌ بکا؟ ئه‌و پیوه‌ندییه میژوویییه جیا له‌ شکست و سه‌رشوری بو کورد و تواندنه‌وه و کوشتار و داگیرکاری کوردستان سویدیکی بو کورد نه‌بووه. کورد له‌گه‌ل مسته‌فا که‌مال ریکه‌وتن، له‌ گه‌ل بیوه‌له‌ ترکان بوون به‌ یه‌ک و ئه‌رمه‌نی قرانیان بو کردن، ولاتیان بو ئاوه‌دان کردنه‌وه به‌لام ئاکامه‌که‌ی چ بوو؟ داستانی کوردی" به‌ غیره‌ت و سنوورپاریز بو فارس گالته‌ی بیژه‌ینه‌ری هه‌موو کوردیکه و باوو باپیرانمان بو قبولی ئه‌و کوپله‌تییه به‌ تاوانبار ده‌زانری. له‌ میژووی دوورودریژی ژبانی کورد و فارس یه‌ک جار له‌میژوودا کورد نه‌بووته خاوه‌نی مافیکی ره‌وا‌ی خوی. ئاخو که‌سیک هه‌یه ته‌ نیا له‌یه‌ک رووداوی میژوویی هاوبه‌ش ئاگادار بی که کورد له‌ پیوه‌ندی له‌گه‌ل فارس سویدیکی کردبی؟

په‌شیو :

"من پشتیکی بریندارم له‌ قامچی خوم راپه‌ریوم.

حیزبی دیموکرات گه‌وره‌ترین شانازی میژووی هه‌موو کوردی هه‌یه و ئه‌ویش دامه‌زراندنی کوماری کوردستانه. به‌لام مخابن نووسه‌ر یا نووسه‌رانی به‌رنامه‌ی سیاسی له‌ کونگره‌ی 13دا ئه‌م ده‌سکه‌وته میژوویییه به‌م جوهره‌ پیناسه ده‌کن:

دامه‌زرانی حیزبی دیموکراتی کوردستان له‌ میژووی گه‌لی کورددا به‌ نوخته‌ گۆرانیکی گرینگ ده‌ژمیردرو و سه‌ره‌تای قوناخیکی نویی خه‌باتی نه‌ته‌وه‌که‌مانه. به‌ ربه‌رایه‌تی ئه‌م حیزبه بوو که گه‌لی کورد بو یه‌که‌م جار له‌ میژووی تازه‌ی خویدا توانی **حکومه‌تیکی نیشتمانی** له‌ به‌شیکی کوردستاندا بینیته سه‌ر کار.

حکومەتی نیشتمانی لە کوئ و کۆماری کوردستان لە کوئ؟ حکومەتی نیشتمانی بە حکومەتی ئەمەریکای قەلەرەشە دەگوترێ نە بە کۆماری کوردستان. کۆماریک کە پێشوا سویندی سەرەک کۆماری بۆ دەخوا. کۆماریک کە ئەرتەشی میلی هەیه و فەرماندەری ئەو ئەرتەشە لە دوارۆژی ئەو کۆمارەدا دەبێتە قارەمانی ئەفسانەیی کورد و رێرهوانی رێگەیی ئەو قارەمانە دەبنە سەرۆک کۆماری عێراق و دەولەتی فیدرالی کوردستان. ئالای هەیه. تەنانەت دوزمن سەرکۆماری کورد بەتاوانی پیکهینانی کۆماری کوردستان و جیاکردنەوهی کوردستان دادگایی دەکا و ئیعدامی دەکا. زۆر سەیره حیزبی دیموکراتی کوردستان حاشا لە مێژووی پرلهشانازی خۆی و هەموو مێژووی کورد بکا. کۆماری کوردستان گەورەترین و بەهێزترین بەلگەیی کوردە بۆ رزگاری لە کۆیلەتی لە هەموو پارچەکانی دیکەشدا.

سەرئێوە کۆماری ئەو هەیه کە نووسەرانی بەرنامە کە باس لە هەلومەرجی نویی جیهان دەکەن و بە هەق رادەگەیهنن کە گەلان بەرەو دیاریکردنی مافی چارەنووسی خۆیان دەچن.

دەیان نەتەوهی گەورە و بچووک مافی دیاریکردنی چارەنووسیان و دەست هێناوه و دەولەتی سەربەخۆیان دامەزراندوه. ئەو رێژیم و سیستمەش کە پشت ئەستور بە توندو تیزین تەمەنیان بەرەو کورتی دەروا. بەگشتی گەلانی ژێردەستە و ئەو هێزە کۆمەڵایەتیانە کە دەتوانن چارەنووسی خۆیان بە دەستەوه بگرن و کۆمەڵگاکانیان بەرەو پێش بەرن، ئاسۆیهکی روونتریان بۆ پیک هاتوه کە کۆمەڵیکی ئازادتر و ئینسانیتر و پێشکەوتوتر دامەزرینن

بێجگە لەوانەش، بوونی چەند **بزووتنەوهی رزگاریخواری نیشتمانی** بەتایبەتی بزووتنەوهی کورد و بزووتنەوهی فەلەستین، لەم مەلەبەندەدا کە **دژکردەوهیهکی سروشتی دژی دابەشکردنی ئیستیعاری ناوچەکەیه**، بایەخ و گرینگی رۆژەلانی نیوهراستیان لە حیساب و لیکدانەوهی هێزە نیوونەتەوهییەکاندا زیاتر کردوه.

نووسەر یا نووسەرانی ئەو بەرنامەیه لەوه دەچێ بە نووسراوهکەیی خۆیاندا نە چوونەوه یان هەر پاراگرافیکێ لەلایەن نووسەرێکەوه نووسرابێ. چونکە بیروبۆچونی جیاوازی تێدا دەبیندێ. نووسەرانی ئەو بەرنامەیه کاتی باس لە وهزعی کورد لە باشور دەکەن دەنووسن:

" هەر ئیستا خەباتی رزگاری خوازانە نەتەوهی کورد پێی ناوێتە ئاستیکێ چارەنووس ساز. لەو نیوهدا مافی سیاسی کورد لە عێراق لەسەر ئەساسی فیدرالیزی جوغرافیایی - نەتەوهیی لە قانونی ئیدارەیی دەولەت بۆ قونای گوازتنەوه دا بە رەسمی ناسراوه. جیگیر بوونی ئەو شیوه فیدرالییه، دەبێتە نموونەیهکی باش بۆ چارەسەری مەسەلەیی کورد لە بەشەکانی دیکەیی کوردستانیشدا.

بەلێ لە عێراق مافی سیاسی کورد لەسەر ئەساسی فیدرالیزی جوغرافیایی - نەتەوهیی ... بە رەسمی ناسراوه. یەکەم پرسیار کە خۆینەر لە خۆیندەوهی بەرنامەکەیی حیزبی دیموکراتدا بە مێشکی دادێ ئەوهیه، ئەی بۆ رۆژەلانی و بۆ حیزبی دیموکرات بۆچی نا؟ نووسەرانی حیزبی دیموکرات کە لەگەڵ فیدرالیزم ئاشنا نەبوون دەیاننوانی رابگەیهنن کە ئەوانیش ئەو فیدرالیزییه راکەیاندراوێ باشوری کوردستانیان قبوولێ، یان هەول دەدەن تێبێنێکانی خۆیان بۆ باشترکردنی ئەو بەرنامەیه رابگەیهنن نە ئەوه وشەیی خودموختاری لە بەرنامەیی پێشوویان وەلابەرن و وشەیی فیدرالی لەجییدا بنین.

بهرنامه نووسان بو نووسینی وهزعی گشتیی ئیران و کوردستان و نهبوونی ئازادی و دیموکراسی و بگهرو بهردهی کوماری ئیسلامی که بهشی سه رهکی بهرنامه که یان پیک دینی گرفتییان نییه. ئەو شیوه لیکدانه وهیه بو حیزبه سیاسییهکان چی تیناچی. زهحه تیکی نییه. گۆترهیی قهلهمه کویت راده خوئی بهو ماله داده کا که له خه یالدا بوئی دهچی. ئاخر ئاماریک، ده لیلیک، نووسراوه یهک، راپورتیک، وتهی کارناس و خبیره یهک، هیچ نه بی نمونه یهک له وهزعی کوردستان یان کاریکی لیکۆلینه وهی خویندکاریک بو چه سپاندنی ئەم هه موو حوکمه ده مبر و گۆتره ییه که له 25 سالی رابردوودا نووسراوه تیی ترینجین، تا خوینەر بزانی که ئەو بهرنامه یه به له بهرچا و گرتنی واقعییه تی کوردستان و ئیران نووسراوه. لهو بهرنامه یه دا ئەوهی تیییدا نه نووسراوه وهزعی راسته قینه ی ئیران و کوردستانه. باسیک له ئالوگۆری ئابوری که گرنگترین خال بو دارشتنی هه ر بهرنامه یه کی سیاسییه بهرچا و ناکه وئ.

نووسه رانی بهرنامه له مه ر وهزعی کوردستان ده نووسن:

25 ساله شه ر دژی کومه لانی خه لکی کوردستان هه لگیرساوه. سه دان بنکه ی نیزامی و ناوه ندی چاوه دیری نه بی و شه به که ی جاسوسی له سه رانسه ری کوردستان دامه زراوه. له م ماوه یه دا خه لکی کوردستان نیزی که به په نجا هه زار شه هیدیان له پیناوی دیفاع له ئازادی دا داوه که پتر له چوار هه زار که سیان له تیکۆشه رانی حیزبی دیموکرات بوون. به لام بزووتنه وهی شوړشگیرانه ی گه لی کورد هه روا به رامبه ر به زۆرداری ریژی می ئاخوندی راوه ستاوه و بهر به ره کانی خوئی به شیوه ی جوړاوجۆر درێژه پێده دا. نووسه رانی بهرنامه له خه یالدا خویان هه ر له شه ردا ده بین. له کۆنگره ی 8 به دواوه و پاشه کشه ی حیزب به ره و باشور نه شه رپیک له ئارادا بووه و نه بهر به ره کانییه ک و نه شیوه یه ک له شیوه کانی خه بات له گۆریدا بووه. وادیاره نووسه رانی بهرنامه ئاگادارییه کی ئەوتۆیان له ئامار و ژماره ی شه هیدانی حیزب و خه لکی ئاسایی، شه هیدانی سازمانه سیاسییه کانی کوردستان نییه که له مه وه بهر له راپۆرت و بهرنامه و وتووێژه کانی ریبه رانی کورد راگه یاندراون. گۆتره کاری هه ر ئەوه ی لی شین ده بی.

سه یر و سه مه ره ترین بابته ی ئەو بهرنامه یه ئەو بهنده یه:

بو گه یشتن به ئامانجی چاره سه ری مه سه له ی نه ته وایه تی له چوارچیوه ی نیزامیکی دیموکراتی دا، حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران یه کیه تیی هیزه دیموکراتی و نیشتمانی یه کانی ئیران به شه رتیکی ئەساسی ده زانی. حیزبی ئیمه پیی وایه بو ئەوه ی بزووتنه وه ی دیموکراتیی ئیران جاریکی دیکه تووشی بی بهرنامه یی نه بی و ده سه که وته کانی به تالان نه چن، پیویسته هه ر له ئیستاوه ئەو هیزه سیاسی یانه که به راستی دیموکرات و پیشکه و تنخوازن، له سه ر بهرنامه یه کی هاوبه ش بو دوا روژی ولات یه ک بگرن.

بو پیک هیانی ئەو یه کیه تی یه حیزبی ئیمه هه م دژی شووینیزی ئیرانی که حاشا له بوونی گه لی کورد ده کاو هه م دژی ناسیونالیزی بهرچاوته نگی گه لانی ئیرانه که دیکتاتۆریی مه رکه زی و خه لکی ئیران لیک جیا ناکاته وه، خه بات ده کا. شووینیزی ئیرانی و ناسیونالیزی بهرچاوته نگی گه لان هه ردووکیان کۆسپی سه ر ریگای یه کیه تیی گه لانی ئیران. هه ر له و

کاتهدا حیزبی ئیّمه لهو باوه‌ره‌دایه که له هه‌لو مه‌رجی ئیستادا مه‌ترسیی گه‌وره شووینیزی مه‌زنی خوازی ئی‌رانی‌یه.

نووسه‌رانی به‌رنامه ناسنامه‌یه‌کیان له دوژمنانی کورد نییه و نازانن هه‌مبه‌ری کین و له‌چ جیگه‌یه‌کی فکریی ئه‌م جیهانه راوستاون و بو دواروژی خه‌باتی کورد کام به‌رنامه‌ی عه‌مه‌لییان هه‌یه ؟. 25 ساڵه حیزبی دیموکرات و حیزبی توده خوازیاری پیکه‌ییانی به‌ره‌ی دژی ئیمپریالیستین... تائه‌مرۆ یه‌ک حیزبی سیاسی وه‌لامی ئه‌و دوو حیزبه‌ی نه‌داوه‌ته‌وه. هه‌یچ حیزبیکی سه‌رتاسه‌ری حدکای قبول نییه. ئه‌گه‌ریش سازمانیکی وه‌کو ئه‌کسه‌رییه‌ت و ریگای کریکار و له‌و باب‌ه‌ته، جاروبار ناوی حدکا به‌سکا‌لانامه‌یه‌کیانه‌وه له‌ته‌نیشته‌ ناوی خۆیان ده‌نووسن، نه‌ بو ناسینی هه‌لو‌یستی نه‌ته‌وه‌خوازی کورد و به‌ره‌وا زانیی خه‌باتی حیزبی دیموکراته، به‌لکو بو ئه‌وه‌یه له‌لای دژبه‌ره‌کانی خۆیان خۆی پێ رابنن. ئه‌م قارداشانه هه‌ر ئه‌وانه‌ن که ده‌یانگوت بو کوشتنی کورد چه‌که قورسه‌کانتان ده‌نه‌ ده‌ستی سپای پاسداران. حدکایان کرد به‌ دژی شو‌رش و به‌ ئاشکرا بوون به‌ سیخورو چه‌کداری رژیم و زور له‌ پێشمه‌رگه‌ی کوردیان کرده جاسوسی حکومه‌ت و به‌ گژ کوردیاندا کردن. باکوری کوردستانیان له‌ پێشمه‌رگه‌ی دیموکرات چۆل کرد. ئه‌مانه ئیستا بوونه‌ته لایه‌نگری کورد!!؟ حدکا یه‌کجاریش لێ نه‌کو‌لینه‌وه که ئه‌م دوستانه چ راده چه‌ک و ته‌قه‌مه‌نی کوردیان له‌ کوردستان دزی و ته‌حویلی ئاخونده‌کانیان دان و چه‌ند پێشمه‌رگه و که‌سانی سیاسیان ته‌حویلی رژیم دان که ئیعدام کران یان له‌ به‌ندیخانه‌کاندا رزین؟ ئاخۆ حیزبیکی دیموکرات له‌ئێراندا هه‌یه؟ که‌سیک هه‌یه گروپیکی چه‌ند ده‌که‌سی دیموکرات ناس بکا تا به‌ره‌یان له‌گه‌ل پیک بێن؟ ئه‌گه‌ر هه‌یه ناوی چییه؟ له‌وانه‌یه حیزبی پان ئی‌رانیست یان سو‌سیالیسته‌کانی ئاغای به‌یات ئه‌و دیموکرات و ئازادیخوازه بن که حیزب ده‌بێ به‌ره‌یان له‌گه‌ل پیک بێن. ره‌نگه حیزبی پان ئی‌رانیستی هاوپه‌یمانی حدکا واته تاقمیک له‌ فاشیسته کراس بو‌ره‌کانی هاوکوفی گورگه‌بو‌ره‌کانی ترک بووبنه دیموکرات که له‌گه‌ل حدکا به‌یانیه‌ی هاوبه‌شیان واژۆ کردووه. حدکا کام له‌و حیزبانیه‌ی که له‌خواره‌وه ناویان هاتووه به‌ دیموکرات ده‌زانێ و ده‌یه‌وئ بو ئاینده‌ی ئی‌ران بێته هاوپه‌یمانان؟

موجاهیدینی خه‌لقى ئی‌ران پابه‌ند به‌ ته‌واوییه‌تی ئی‌ران، حیزبیکی توندئاژوی شیعه‌ی شه‌ریعه‌تی (تشیع سرخ علوی دوازه‌ئیمامی)، به‌شداریی ئه‌و حیزبه له‌کوشتاری کورد له‌ریزی ئه‌رته‌شی سه‌ددامدا گومانیکی به‌هێزه و کورد له‌ باشوری کوردستان که‌مترین گومانیان له‌ به‌شداریی ئه‌و تاقمه له‌ کوشتاری گه‌لی کورد و هاوکاری کردنی سه‌ددام به‌ دژی کورد نییه.

حیزبی توده‌ی ئی‌ران، خۆی به‌ دایکی حدکا ده‌زانێ، ساڵی 58 نووسی : خلق کرد الان (1358) درست 109 سال است که دارد برای خواستهای خود می‌جنگد، خون میدهد. این دمل، این زخم را باید التیام داد. باید راه حلی پیدا کرد که این خصومت و دشمنی تبدیل بشود به دوستی خلقها، به اتحاد داوطلبانه خلق هایی که با هم زندگی میکنند. این را ما همان اول پیشنهاد کردیم.

مردم - دوره هفتم - سال اول - شماره 62 چهارشنبه 18 مهرماه 1358 - صفحه 3

ئەم حیزبە ھەر ھەمان حیزبە کە حدکای بە دژی شۆرش لەقەلەم دا، جاسوسی لیکرد (یادداشتەکانی بەنی سەدر و کیانوری لەمەر دژی شۆرش لە کوردستان و حدکا بخوینەو)، کیانوری دوکتور قاسملوی بە ۹ ملیون دۆلار لە ناتۆ ناوڤیر کرد. گروپی 7 کەسی لە حدکا جیا کردەو. سەردەمیەک داوای دەکرد کە حدکا بە ناوی دیموکرات کار بۆ تودە بکا...

میلی مەزھەبی، جبهه میلی، پاشاخوازان، تەواویەتخوازان. ئەوانە تالانچین و ھەموو سامانی گەلانی ئێران و کوردستانیان راداو و کورد بە جیاوازیخواز دەناسن و تەنانەت خویندنی بەیاننامە ی سازمانەکە ی خویشیان بە کوردی بە کاریکی نارەوای دژی ئەمنییەتی و تەواویییەتی ئێران دەزانن.. لەمەر رادانی سامانی ئێران، بروانە سەرمايە ی تالانچییەکان لە لوس انجلس، دوبي، کانادا. تەنیا بۆ دوبي 600 میلیار دۆلار لە 3 مانگی رابردوودا ناردراو و 1000 ملیار سەرمايە ی تالانچییەکان لە بانکەکانی لوس انجلێسدایە. ئەمانە بلیی بتوانن دەست لە تالانی گەلانی ئێران و کوردستان ھەلگرن و یەکسانی مافی سیاسی کورد و فارس قبول بکەن؟

گروپە چەپەکان، خوازیارانی دیکتاتۆری پرۆلیتاریا و رژیم توتالیتیاری کە دابران و ھاوبەشی کورد لە دەسەلات ناسن. حکومەتی ئەمانە لەباشترین حالەتدا دەبێتە حکومەتی ھونیکێر، چائۆشیسکۆ و کاسترۆ.

زۆر سەیرە کە نووسەرانی بەرنامە باس لە بەرچاوتەنگی گەلانی ئێران دەکەن کە گوایە "گەلی فارس و دەولەت لە یەکتەر جیا ناکەنەو". نووسەری بەرنامە لەو دەچێ مانای بەرچاوتەنگ نەزانێ. بەخیل و بەرچاوتەنگ بە کەسیک دەگوترێ کە ئازارکیشان و چاولەدەستی کەسیک کە نەدار و موحتاجە شادی دەکا. یان لەدەستی دێ یارمەتی بدا بەلام نەیکا. کەسیک کە ھیچی نەبێ و نەتوانێ یارمەتی بە کەسیکی دیکە بکا کوا دەتوانێ بەخیل و بەرچاوتەنگ بێ؟ با مانا و لیکدانەوہی کاک زانای تیکۆشەر و ئەندامی پیشووی دەفتەری سیاسی و کۆری نووسەرانی رۆژنامە ی کوردستان لە سەر بەخیل چ کەسیکە ببیسن. داستانەکە ی ئەندامی پیشووی ھەییەتی سیاسی حیزب و کۆری نووسەرانی رۆژنامە ی کوردستان بۆ بەخیل و چاوچنۆکی سیاسی بە ناوبانگە:

پاشائ ئینگلیز لە گەل وەزیرەکانی دەچیتە راو و لە تەنیشت گره بەردیک سی کەس دەبینی کە لە دم و گوپی یەکتەر رادەکیشن. شا داوا لە وەزیریکی دەکا کە بنیڕی ئەو سی کەسە بینن تا بزانی کیشەکەیان لەسەر چیبە. وەزیر دەنیڕی و دەیان ھینن. شا رویان تیدەکا و لییان دەپرسی کە شەرەکەیان لەسەر چیبە؟

یەکەمیان دەلی:

گەرەم! ئیمە سی بەخیلین توورەکە ئالتوونیکمان دۆزیووتەو و ناتوانین لە بەر بەخیلی لە نیوخۆماندا بەشی بکەین. شا نازانی بەخیل چیبە و لە وەزیر دەپرسی:

وەزیر بەخیل چیبە؟

وەزیر: قوربان با ئەم سی کەسە خۆیان بیلین. بەم پییە رو دەکاتە نەفەری یەکەم:

بلی بزانی تۆ دەلیی چی؟

کابرا دەلی: قوربان من ئەوئە بەرچاوتەنگم کە ئەگەر کەسیک شتیکی بە کەسیکی دیکە بدا من لە داخان شەو خەوم لیناکەوئ.

پاشا روی کرده دووهه می: تۆچی؟

قوربان من ئەگەر شتیك به کوپ و کچه که ی خۆم بدهم شهو تا رۆژ خهوم لئیناکه وئ.

پاشا روی له سیهه می کرد و گوتی تۆ ده لئی چی کابرا؟

سیهه می: قوربان ئەم دووه له چاو من ههر به خیل نین. پاشا به سهرسورماوییه وه ده لئ چۆن؟

کابرا: قوربان من ئەوانه له چاو من وه کو شا وان . گه وره م باوهرم پیه که کهس وه کو من به خیل و بهرچاوته نگ نییه. گه وره م! ئەگەر که سیک شتیك بدا به خۆم، به شه خسی خۆم شهو له داخان خهوم لئیناکه وئ. ئەمه ئیستا داستانی گهلانی ئیران و کورده که نووسه ری بهرنامه جیگه که ی گۆریوه. گهلانی ئیران ئالتونی نازادییان نه دۆزیوه ته وه تا نه توانن دابه شی بکه ن. ئەوه ی ئالتوونه که ی به ته نیا داگیر کردووه ئەو بهرچاوته نگه. جیی داخه که نووسه ر یان نووسه رانی حیزبیکه نه ته وه یی وه کو دیموکرات داواکردنی مافی سروشتی و به شه ری گه لیک که ولاته که ی داگیر کراوه به و جوړه پیناسه بکه ن.

نووسه رانی بهرنامه ی حدکا تا که ی ده یانه وئ گه لی کورد دیل بی؟ ژن و پیاوی کورد مال به کۆله وه له کوره خانه کانی تاران و ئیسفه هان و مه شه هان گیان بده ن؟ به نه خۆشی سه ر بنیته وه و مندالیان له خویندن و ژیا نی ئەم سه رده مه بیه ش بن و سامانی ولاته که یان به خری راده ن و پاریزگه کانی فارسنشینی پی برازیینه وه؟ تا که ی ده یانه وئ اویسی و خه لخاله ی و جه لایی پور ببنه جه لادی کورد؟ تا که ی ده یانه وئ ریبه رانی کورد یه ک به دوای یه ک دا ئیعدام بکرئ؟ تا که ی ده یانه وئ به هه زاران پیشمه رگه و خه لکی بیدیفاع بکوژرین و ئەو تراژیدییه سه ده پاش سه ده دوویات بیته وه؟ ئایا ریبه رانی حیزبی دیموکرات له سیاسه تی ره سمی ئابوری، فه ره هنگی ده ولته کانی یه ک له دوای یه کی حاکم ئاگادار نین؟ کورد ده بی ببیته دابینکه ری دیموکراسی بو قه ومیکه ی که ولاته که ی داگیر کردووه؟ سه ره رای هه موو ئەوانه ده بی کورد به بهرچاوته نگ بزانی!!

تۆ بلئی چه ند کریکاری ساده ی فارس له هه موو کوردستان بن؟ تائیستا چه ند کورد به تاوانی پیشیلکردنی مافی فارس و تالان و برو و کوشتاری فارس و به تاوانی شیعه بوون و کافر بوون له کوردستان ئیعدام کراون؟ ئەگەر نووسه ری بهرنامه ی حدکا ته نیا یه ک نمونه له پیشیلکردنی مافی غه ییره کوردیک له لایه ن کوردیکه وه رابگه یه نی ئەوه ی له سه ر کورد و گهلانی دیکه ده یکاته تاوان و بیانوو راست وبه جیه .

ئهو کورد تواندنه وه یه که سیستماتیک ده کرئ حیزبی دیموکرات چۆنی ده بینئ و پیناسه ی ده کا؟ چه ند سه ت هه زار و به ملیون کریکاری کورد له شاره به بزیه کان که نوینه رانیان حکومه ت ده که ن ئاواره ن؟ له ده وا و ده رمان و بزیه ی ژیا نی بیه شن و ناتوانن مندالیان بیی یان ئەگەر بوویان له کوئ په روه رده یان ده که ن؟ یان ئەو کورده ی ناچاره بو مانه وه له دووره ولات بزئ و ناتوانئ بگه ریته وه کوردستان و له گه ل غه ییره کورد ده زه وجئ چ شوینه واریک له سه ر کورد و کوردستان داده نی؟ حدکا سه رنجی زمانی کوردی داوه که له 20 سالی رابردوودا چی به سه ر هاتووه؟ تۆ بلئی حیزب له هه موو ساله کانی پالدانه وه ی له

باشور بیری له ئەم هەموو گیروگرفته کردبێتەو و باسی کردبێ و ریگەبەکی بە کورد و لایەنگرانی خۆی نیشاندا بێ؟

خۆ حیزب بە قسە نابێتە پێشەرەو. حیزب بە کردەو دەبێ پێشەرەو بێ. حدکا تا ئەمرۆ چەند تۆری لەش سرکەری جینایەتکار و مافیای لێک بلاو کردوو؟ چەند لیکۆلینەو هە لەسەر وەزعی کۆمەلایەتی و فەرەهنگی و سیاسی کورد کردوو؟ لەو هەلومەرجە ئارامەدا چ پرۆژەبەکیان بۆ پەرەردە کردنی کادری پەسپۆر لە **زانکۆکانی**؟ خۆیدا بەرپۆه بردوو؟ چ یارمەتیبەکی بۆ ئەو کارە لە هاوبیرانی سۆسیالیزمی نیۆنەتەو هەیی وەرگرتوو کە حدکا ئەندامی ئەو کۆرە بەهێز و دەوڵەمەندەبە؟

ئەو بەشە ناتەواو و دەبێ زیاتر شی بکریتەو. ئەو بەسە هەلەگرم بۆ کاتیەک کە نووسەرانی بەرنامەى حدکا لەسەر ئەم نووسراوێ هەلۆیستی خۆیان دەردەبەرن. با پێکەو سەرنجیکی بەرنامە کەى حدکا بەدەین کە بەندەکانی بەمجۆرەن:

1- حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران حیزبی پێشەرەوی خەلکی کوردستانی ئێرانە و شان بە شانی هێزە پێشکەوتووکانی سەرانسەری ئێران بۆ دامەزراندنی سیستمیکی دیموکراتی لە ئێران و وەدەست هێنانی مافی دیاریکردنی چارەنووسی گەلی کورد لە کوردستانی ئێران دا خەبات دەکا.

وەدەست هێنانی مافی دیاریکردنی چارەنووسی گەلی کورد لە کوردستانی ئێران؟

ئەگەر کوردستانێک هەبێ و مێژووێکەى بەو جۆرەى کە لەسەرەتادا پێناسەکرا کە بە پێچەوانەى ویست و ئێرادەى گەلی کورد لە 1514 و دواتریش لە لایەن پاشا خوینمژەکانی ئێرانەو داگیرکراو، ئەم ئەرکە چیبە کە کورد و حیزبەسیاسییەکەى و ئەستۆی دەگرێ و دەبەوێ حکومەت بۆ ولاتیکی دیاری بکا کە هەى ئەو نییە. ئەگەر کوردستان واحیدیکی جوغرافیایی، مێژویی، میلی و داگیرکراو، "کوردستانی ئێران" چ مانایەکی هەبێ؟ کوردستان ولاتیکی داگیرکراو. کورد خاوەنى مافی سەربەخۆیی و پێکھێنانی دەوڵەت و کیانی نەتەوەبیبێ. بەکار هێنانی وشەى جیابوونەش بۆ کورد هەر لە جێدا نییە. جیابوونەو بە مانای ناسینی مافیکی بۆ داگیرکەر لە کوردستان. داگیرکەرانی کوردستان نەتەنیا مافیکیان لە کوردستاندا نییە بەلکو تاوانبارن بە داگیرکردنی کوردستان و تالان و برۆ و کوشتاری کورد. گەراندنەو هەى مافی زەوتکراوی کورد، بژاردنەو هەى هەر زیانیکی کە بە هۆی ئەو داگیرکردنەو بە گەلی کورد گەیشتوو لە ئەستۆی داگیرکەرەن. ئەو خەون و خەیاڵ نییە بەلکو راستییەکە و جیهان دانی پێداوەنى. کى بە مێشکیدا دەهات کە پاش 50 سال ئوتریش، ئالمان و سویس ناچار بکرین کە زیانی هولوکاست و تالانی یەهودییەکان بکرین؟ " مافی دیاریکردنی چارەنووس " مافیکی نییە کە چوار ئەکسەریبەتی و توودەبێ و تیۆریستانی کۆمارۆ مەرگ بیدەن بە کورد. ئەو مافیکی سروشتی و بەشەریبێ. گەلێک کە لەو مافە بێبەش بکری یا لێی زەوت بکری بۆی هەبێ زەوتکەر و داگیرکەر ناچار بە گەراندنەو هەى ئەو مافە بکا و لە مالى خۆی راوی بنی.

دامه‌زاندنی کۆماری کوردستان راگه‌یانندی مافی سه‌ربه‌خۆیی کورد بوو. ئەو شانازییه میژووویه بۆ حیزبی دیموکرات و رێبه‌ره شه‌هیده‌که‌یه‌تی که رێگه‌ی رزگاریی به وه‌چه‌ی نوێی کورد نیشان دا. هیچ داگیرکه‌ریک مافی ئەوه‌ی نییه گه‌لی ئیمه له مافی یه‌کگرتنه‌وه و دامه‌زاندنی کیانی نه‌ته‌وه‌یی بیه‌ش بکا.

به‌ندی 2 به‌نامه

2 ئامانجی دوا‌پۆژی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران پێک هێنانی کۆمه‌لیکی دیموکراتیکی سوسیالیستییه.

ئه‌گه‌ر ده‌گوتری ئەم به‌نامه‌یه یه‌کده‌ست نییه و له لایه‌ن چه‌ند که‌سه‌یکه‌وه نووسراوه که هاو‌فکر نه‌بوون ئەم به‌نده ده‌ریده‌خا. نووسه‌رانی به‌نامه له پێشه‌کییه‌که‌یاندا باس له گه‌نده‌لی سیستم و نیزامی سوسیالیستی و پێشیلکردنی مافی گه‌لان ده‌که‌ن و به داگیرکه‌ر و زۆرداریان ده‌شوپینن، له‌هه‌مان کاتدا دامه‌زاندنی ئەو کۆمه‌له سوسیالیستییه ده‌که‌نه ئامانج بۆ گه‌لی کورد. نووسه‌رانی حدکا ناووسن که ئەو کۆمه‌له سوسیالیستییه (ده‌بی مه‌به‌ست حکومه‌ت یان ده‌وله‌ت بی) دیموکراتیکه چ جیاوازییه‌کیان له‌گه‌ل سۆسیال دیموکراسییه‌که‌ی ئوروپاییه‌کان هه‌یه ، چ خزمایه‌تییه‌کی له‌گه‌ل ده‌وله‌ته سۆسیالیستییه‌کانی سوئیتی و ئوردوگای سۆسیالیزی پێشوو که به‌گه‌نده‌لی ناویان بردوون هه‌یه؟ حیزبیکی سۆسیالیستی یان کۆمونیستی له جیهاندا نه‌ماوه که به‌نامه‌یه‌کی ئەوتۆ له وڵاتی‌کدا بکاته ئامانجی دوا‌پۆژی. سه‌یر ئەوه‌یه حیزبیکی دیموکرات هاوار بۆ سیستمیک ده‌کا که له بنه‌ره‌تا دژی ئازادی کورد و دامه‌زاندنی کیانی نه‌ته‌وه‌یی بۆ کورده .

3 دروشمی ستراتیژیکی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران دامه‌زاندنی سیستمیکی دیموکراتیکی فیدرالی له ئێران و دابین کردنی مافی نه‌ته‌وايه‌تی بۆ گه‌لی کورد له کوردستانی ئێرانه.

نووسه‌رانی به‌نامه‌ی کۆنگره‌ی سی‌زده به پێی به‌ندی 3 خۆیان ده‌که‌نه به‌رپرسی دامه‌زاندنی سیستمیکی فیدرالی بۆ ئێران. نووسه‌ران ناووسن ئەو ئه‌رکه چۆن به کورد جیه‌جی ده‌بی و ئەوه چ ریساله‌تیکه که کورد بۆخۆی داده‌نی؟ کورد ده‌توانی داوای به‌رابه‌رحقوقی سیاسی بکا. داوای کونفیدراسیۆن و فیدراسیۆن هه‌ر تشتیکی دیکه که خۆی ده‌یه‌وئ بکا. به‌لام کورد ناتوانی ببیته ده‌مراستی گه‌لانی دیکه و سیستمی حکومه‌تیان بۆ دامه‌زرین. ئەگه‌ر گه‌لانی دیکه‌ی ئێران خوازیاری سیستمی فیدرالی نه‌بن چاره چیه‌ و حیزبی دیموکرات چ هه‌لۆیستیکی ده‌بی؟ دروشمی گۆرینی سیستمی حکومه‌تی ئێران به‌ته‌نیا به حدکا وه‌دی نایه. له‌هه‌ر حالدا کورد ده‌توانی داوای مافی نه‌ته‌وه‌یی و به‌رابه‌ری سیاسی خۆی بکات. کورد ده‌توانی بۆ ئەو قوناخه و به‌له‌به‌رچاوگرتنی شکلی حکومه‌تی فیدرال مافه سیاسی، کۆمه‌لایه‌تی، ئابوورییه‌کانی خۆی دابین بکا. باشترین نمونه شکلی حکومه‌تی فیدرالی، باشوری سوودانه که له ژیرچاوه‌دی‌ری وڵاته یه‌کگرتووه‌کانی ئەمریکا ، یه‌کیته

ئوروپا، يەككىتى ولاتانى عەرەب، ولاتانى ئەفرىقا و بەبەشدارى نوپنەرانى خەلكى باشورى سودان بە سەرۆكايەتى تىكۆشەرى رىگى رىگارى باشور چۆن گەرەنگ كە لە كەوتنەخوارەواهى كۆپتيرىكى نيزامىيدا گىانى لەدەست دا و ئەلبەشیر سەرۆكى كۆمارى سودان واژۆكراوه. وەرگيردراوى بەشپىك لەو گەلەلە دارژاوه واژۆكراوه بەر لە چەسپاندنى دەستورى عىراق ناردرا بۆ سەرۆكايەتى سياسى باشورى كوردستان و لە سايتە كوردىيەكانىشدا بلاو كرايەوه. بەبرواى من ئەو گەلەلەيە باشترین و ھەمەلایەنەترین گەلەلەيەكە تا ئىستا نووسراوه و پەسندكراوه و بايەخى قانونى و جىھانى پىدراوه..

مافى نەتەوايەتى بۆ كورد تەنيا دەتوانى يەكسانى مافى سياسى ميللەتى كورد لەگەل فارس بى و بەس. بوونى دەسەلاتى ناوھندىي ئىران لە كوردستان نەقانونى و نەشەرعىيە.

كەسانىك كە لە وشەى جياوازيخوازی (تجزیه طلبی) كورد لە تالانچى و جەردە و مروكوزانى حاكم و بانده ماڤيا و شوپنىستەكان دەترسن و شەرمیونانە دەكەونە حالەتى خۆپەرانەنەوه و پاكانەکردن، زیان بە دۆزى نەتەوهیى كورد دەگەيەنن. ھەر كەسايەتییەكى سياسى و ھەر حیزبىكى نەتەوهیى بترسى لەو كە بە ئاشكرا لەماڤى كورد بۆ يەكگرتنەوهى كوردستان و دامەزراندنى دەولەتى نەتەوهیى كورد و لە ماڤى سياسى يەكسان بۆ كورد دىفاع بكا، خۆكەمبىنە و ئىمانى بە رەوا بوونى مەسەلەكەى نىيە. بەلئى كورد جياوازيخوازه. لە دز و جەردەو جىنايەتكاران جيايە. كوردستان لەيەكییەتییەكەى و لە تەواوتى خۆى داڤراوه و دەبئى يەك بگريتەوه. كوردستان داگيركراوه و دەبئى رىگارىكرئى. تەقبيەى شىعە لە ريشەبىترىن مەسەلەى سياسى كورددا رەوا نىيە. بەلئى كورد رىگای لەگەل جەردەو تالانچى و كوشتارگەران يەك نىيە. بەلئى كە لەو جىنايەتكارانە جيايە و جيا دەبیتەوه. ھەر وەكو لەمەوبەر گوترا كوردستان ملكى مشاعى جىنايەتكاران و تالانچى و تيرورستان نىيە تا ماڤخوازی ئەم باندانە لە كوردستان بنەمايەكى حقوقى - سياسى ھەبئى. با بزانین ئەو ئىدىعايە تا كوئى بە ماڤى رەواى كوردەوه دەنووسئى؟

جىنايەتكارانى حاكم زمانى كوردیان بریوه، ئابورى كوردستانیان تىك داوه، سامانىان تالان كردوو. لەھەموو ماڤىكى مەدەنى، سياسى، فەرھەنگى بىيەشيان كردوو و ھەموو ئىمكاناتى كوردستان و ئىرانیان بۆ خۆيان و قەوم و قىلەو ولاتەكەى خۆيان تەرخان كردوو. واتە بە كوردەوه خۆيان جيا كردوو تەوه، لەو حالەدا كورد و ھىزە سياسىيەكانى بۆ بەقسەش نەويړن خۆيان وەكو گەلئىكى خاوەن ماڤ پىناسەبكەن و خۆيان لە جىنايەتكاران و تەواويەتخوازانى تالانچى بە جيا بزانی؟ ئەو كەسايەتى و گروپەسياسىيانە لە كام حیزبى سياسى دەترسن كە پشتیوانى خۆى لە كورد وەرگريتەوه؟

4 حیزبى ديموکراتى كوردستانى ئىران، گەلانى زۆر لىكراوى ئىران بە ھاوپەيمانانى ستراتىژىي خۆى دەزانئو لە بزووننەوهى رىگارىخوازانەى ئەوان بۆ وەدەست ھىنانى ماڤى نەتەوهیى پشتیوانى دەكا.

ئەو بەندە تەنيا خالىكە كە لەگەل واقعيەتى ئىران و وەزە سياسى كورد و گەلانى ئىران يەك دەگريتەوه. گەلانى بلوچ، عەرەب، ئازەرى، توركمەن، ھاوخەباتن و لە بەرزەوھەندى كوردە كە لەبەرنامەيەكى ھاوبەشدا بۆ جىگيرکردنى سيستمىكى كۆنڤيدرالئى بۆ دواروژى گەلانى ناوچەكە بەو تىبىنيەوه كە ماڤى يەكگرتنەوه لەگەل بەشە داڤراوهكانى خۆيان

بهره‌سمی بناسن. به‌لوچ، عه‌ره‌ب، تورک‌مه‌ن، ئازهری و کورد مافی ره‌وای خویانه له‌گه‌ل به‌شه‌کانی دیکه‌ی لکاو به‌ده‌وله‌ته‌کانی دیکه‌وه‌یه‌ک‌بگرنه‌وه. سه‌ربه‌خۆیی ئه‌و گه‌لانه و بیکه‌هینانی کونفیدراسیۆن یان مانه‌وه‌یان له‌چوارچۆیه‌ی فی‌دراسیۆنیک له‌گه‌ل گه‌لانی دیکه‌ی ئیران و گه‌لی کورد مه‌سه‌له‌یه‌کی ئیختیاری و ئیرادیی ئه‌و گه‌لانه‌یه که رای گشتی ئه‌و گه‌لانه ئه‌و پرۆسه‌یه دیاری ده‌کا.

ئه‌و به‌نده بنه‌مای هاوکاری و هاوپیوه‌ندیی گه‌لان دیاری ده‌کا.

پیوه‌ندی سیاسی به‌حیزبه‌سیاسیه‌کانی سه‌رانسه‌ریی ته‌واویه‌تخوازی ئیرانییه‌وه نه‌ته‌نیا پیویست نییه به‌لکو بره‌و پیدانه به‌و دوکانه‌ی که ئه‌و فاشیست کردارانه دایانناوه. هه‌ر حیزبیکه‌ی سیاسی دان به‌مافی کورد بو‌ دامه‌زراندنی ده‌وله‌تی نه‌ته‌وه‌یی دانه‌نی، بو‌ کورد له‌ریزی کۆماری مه‌رگ و خوین و تیرووری ئیسلامی جی ده‌گرئ. ئه‌و حیزبانه به‌هه‌ر ناویکه‌وه و به‌هه‌ر ئیدئولوژییه‌که‌وه خویان پیناسه‌بکه‌ن سیمای مه‌سه‌له شوینیستییه داگیرکه‌رانه‌که‌یان ناگۆری.

حیزبه‌سیاسیه‌ کوردیه‌کان تا ئیستا ئه‌و پرسیاره‌یان له‌خویان نه‌کردوه که هوی ئه‌و هه‌موو کاره‌ساته که به‌سه‌ر کورد هاتوه چییه و چۆن ده‌کرئ گه‌لی کورد له‌وه‌زعه‌ رزگاری بی. له 1915-1916 سه‌ت و بیست و هه‌شته‌زار کورد به‌تۆله‌ی کوشتاری ترک له‌گه‌لی ئه‌رمه‌ن له‌لایه‌ن روس و ئه‌رمه‌نییه‌کانه‌وه کوشتارکران. (بروانه Lexicon der Völkermorde Gunnar Heinsohn)

کوشتار و راگواستن و توانده‌وه‌ی سیستماتیکی کورد که له‌رۆژی داگیرکردنی کوردستانه‌وه (1514) له‌لایه‌ن ترکی عوسمانی و ترکی سه‌فه‌وی ئیرانه‌وه ده‌ستی پیکردوه و تا ئه‌مه‌رۆش درێژه‌ی هه‌یه و خۆی له‌چه‌ند ملیون ده‌دا. له 30 سالی رابردوودا ئه‌م کۆمه‌لکوژییه له‌ئهنفال و شه‌ری ترک و فارس و عه‌ره‌ب به‌دژی کوردخۆی نیشان داوه. فه‌لسه‌فه‌ی وجودیی حیزبه‌سیاسیه‌کانی کورد که دروست بوون و ده‌بن پاراستنی کورده له‌توناکردنی. ئه‌و ئه‌رکه به‌ئهنجام ناگا و سه‌رکه‌وتوو نابئ، مه‌گه‌ر کورد حیسابی خۆی له‌حیسابی داگیرکه‌رانی کوردستان جیا بکاته‌وه.

به‌ندی 5 و 6 ی به‌رنامه‌که‌ی حیزب له‌سه‌ر خه‌باتی "میلی دیموکراتیکی گه‌لی کورد له‌پارچه‌کانی دیکه‌ی کوردستان" به‌م جو‌ریه:

5. پشتیوانی له‌خه‌باتی میلی - دیموکراتیکی گه‌لی کورد له‌پارچه‌کانی دیکه‌ی کوردستان ریبازی هه‌میشه‌یی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیرانه.

6. حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران له‌خه‌باتی رزگاربخووانه‌ی گه‌لانی جیهان پشتیوانی ده‌کا و لایه‌نگری ئاشتی و دۆستایه‌تی گه‌لانی هه‌موو ولاتانه.

له‌به‌ندی 5دا کوردستانیک هه‌یه که پارچه‌پارچه‌کراوه. حیزب ئه‌و دابه‌شکردنه‌ی وه‌کو واقعییه‌تیکی سیاسی قبول کردوه. ئه‌و ئه‌رکه‌ی که حیزب بو‌دابینکردنی دیموکراسی بو‌ داگیرکه‌رانی کوردستانی دیاری ده‌کا له‌مه‌و به‌ر ئاماژه‌ی پیکرا، ئه‌و ئه‌رکه به‌کورد جیبه‌جی نابئ. ئه‌وه ریساله‌تی کورد نییه. ئه‌و شیوه بیرکردنه‌وه‌یه هی گروپه‌ چه‌په

ته‌واوبیه‌تخوازه‌کانه که ده‌یانگوت، با حکومه‌تی پرولیتاریا دامه‌زینین، پاشان مافی کریکاریتان بۆ دابین ده‌که‌مین و له چه‌وسانه‌وه‌ی ئابوری، سیاسی، فه‌ره‌ه‌نگی رزگارتان ده‌که‌مین. ئاکامه‌که‌شمان له یه‌کیتی سوڤیتیدا دی.

به‌ندی 6 ئه‌و به‌رنامه‌یه له خه‌باتی رزگاربخوازانه‌ی گه‌لانی جیهان پشتیوانی ده‌کا. شک له‌وه‌دا نییه که مه‌به‌ستی حیزبی دیموکرات خه‌بات به دژی ولاتانی داگیرکهره. ولاتانی خاوه‌ن سه‌روه‌ری و کیانی نه‌ته‌وه‌یی چ پپوئیستیان به پشتیوانی سیاسی کورد نییه. زۆر سه‌یر ده‌بی که کورد وابیر بکاته‌وه که گه‌لانی دیکه مافی خۆیانه که له بنده‌ستی رزگاریان بی، به‌لام کورد ئه‌و مافه‌ی نه‌بی. ئیسرائیل به پپی هه‌موو پپوانه‌کان ولاتیکی دیموکراته و عه‌ره‌بی فلسطینی له‌و دیموکراسییه‌دا که له ئیسرائیل هه‌یه به‌شی زۆری مافه‌کانی خۆی بیجگه له سه‌ربه‌خۆیی و کیانی نه‌ته‌وه‌یی بۆ دابینکراوه. به پپی ئه‌و ئامانجانه‌ی حیزبی دیموکرات که بۆخۆی دیاری کردوه ئیستا گه‌لی فلسطین به هه‌موو ئه‌و ئامانجانه‌ی گه‌یشتووه و به زیادیشه‌وه. کورد ئه‌وه‌ی بۆ پرسیاره که چۆنه حیزبه‌کوردیه‌کان له رزگاریی فلسطین و داگیرکرانی خاکی فلسطین ده‌دوین و سه‌ره‌رای پشتگری فلسطینییه‌کان له سه‌ددام ده‌بنه داژداری ئه‌وان و به‌گژ ئیسرائیل دا ده‌چنه‌وه؟ ئه‌وه چ سوپیکه که کوردی ولاتی پارچه‌پارچه‌کراو نه‌ویرئ له‌و واقعییه‌ته‌ سیاسییه‌ تاله کوردتوناکهره بدوئ و لانی که‌م له به‌رنامه‌که‌ی دا ئاماژه‌ی پپیکا. به‌لام له ئازادی گه‌لانی دیکه و پشتیوانی کورد بدوئ و مایه‌ی بو‌دانئ و شه‌هیدیشی بۆ بدا. (پ.ک.ک و حیزبه‌ سیاسییه‌کانی سوریا و لوبنان ژماره‌یه‌کی به‌رچاو له کوردیان بۆ رزگارکردنی فلسطین کرده قوربانی). سیاسه‌تی پشتیوانی کردن له فلسطین و ریبه‌رایه‌تی عه‌ره‌فات سیاسه‌تی ره‌سمی حدکا بوو. (ئه‌وه‌کاته‌ی عرفات له لوبنان ده‌بوو رابکا، حدکا پپشنیاری پپکرد بیته کوردستان) ئه‌م سیاسه‌ته ئیستاش هه‌ر نه‌گوراوه. کورد له پشتیوانیکردنی فلسطینییه‌کان کام به‌رژه‌وه‌ندی خۆی پاراستووه نه‌دیاره. ئه‌مرۆ تیرومۆمیتری رق و کینه‌ی شوینیزمه‌که‌ی عه‌ره‌ب له کورد خه‌ریکه ده‌ته‌قی. هه‌لوئیستی قه‌زافی دژ به وه‌زیری ده‌ره‌وه‌ی عیراق به‌ریز وشیار زیباری، کوشتاری به‌عسییه جینایه‌تکاره‌کانی سوریا له کورد و هه‌لوئیستی وه‌زیری ده‌ره‌وه‌ی عه‌ره‌بستان و عه‌مه‌ر موسا سکرتری کۆزلیکه‌ی عه‌ره‌ب له‌سه‌ر کورد و دادپی عیراق ده‌ریخست که کورد بۆ ئه‌وان ئیسرائیلی دووه‌مه‌مه. ته‌نیا دوو که‌س ده‌بی له‌و کۆره ده‌رباو‌یزرین. یه‌که‌میان هادی العلویی شاعیره که په‌شیو شاعیری نه‌ته‌وه‌یی کورد به شیعریک به‌ژنی ئه‌و بالابه‌رزه له نیو گرگنه و کورته‌بالایانی عه‌ره‌بدا ده‌ستنیشان ده‌کا. خۆشه‌ویستی و هه‌ستی به هیژی شاعیرانه‌ی خۆی پپشکه‌ش ده‌کا و له‌ریزی به‌حورمه‌تترین که‌سانی کوردی داده‌نی و وه‌کوو شاهید ده‌بیاته کۆری دادوه‌رانی جیهان که له سته‌مکاری قه‌ومه‌که‌ی خۆی دژ به‌کورد ده‌دوئ. دووه‌م که‌سایه‌تیش د. منذر فیصل مامۆستای یاسایه که پپکه‌ینانی ده‌وله‌تی نه‌ته‌وه‌یی کورد بۆ به‌خته‌وه‌ری گه‌لانی ناوچه‌که و ئاشتی و ئازادی به پپوئیست ده‌زانی. ده‌لین مه‌حمود ده‌رویش شاعیری به‌ناو‌ده‌نگی فلسطینیش ویژدانی گرگرتووی جاریک له سوپس بۆ کورد ده‌گورکینئ. شیعریک بۆ کورد و سته‌میک که له‌لایه‌ن قه‌ومه‌که‌ی ئه‌وه‌وه له‌کورد کراوه ده‌هۆنیه‌وه و هاوده‌ردی له‌گه‌ل ده‌کا. به‌لام که ده‌گه‌ریته‌وه سه‌ر خوانی به‌عسی عه‌ره‌بی ئیشتراکی و جیهانی چله‌ی و چله‌ی به‌ربه‌رییه‌ته‌که، و بیروسی ئیدزی شوینیزمی نه‌فامی عه‌ره‌بی و

شیرپه نجهی لهش دارزاندوی مهزنخواری ئومهی عه ره ب له جهستهیدا له جیی کۆدهکانی ههستی هاودلی و بهزهیی ئینسانی قوتدهبهنهوه. میشکی تیک ددهن و جهستهی تهژی له ژاری خوویستی و غهیر نهویستی دهههژی. رادهتلهکی و پییوایه بهو شیرهری که بو کوردی گوتوو گوناهیکی مهزنی کردوو و سومعهی عه ره بی شکاندوو: "گوری موزهیقاو جندو خپوو له دهکانی زیناکار له گهل قه ره واشهکانی چیشتهخانهی سولهیمان چ رایانی دهکهوی سلاحه ددینیان بیته پیناسه؟ ویزدانی بهخه بهری به حه شیشی حه سن سهباحی تیده گلی و دهچیته وه خه یالخانه کهی سهرداری قادسییه و فه رمان به نهمانی شیر و بابتهی شیرهره کهی ددها. به ده م ورپنهکانییه وه هه پاده کاته کوری هه لبه زدابزه ی سوارکاری بارگین توپیوی عه ره ب و شمشیر تیزکردنی سهرپرانی ئومهی عه ره بی و شکاندنی بربره ی پشتی زاروکی کورد بو شاردنه وه له گوری به کومه لی ساری مهمله که تی سعوددا. به لام ئەمانه جیی بهزهیین. ئەوه سلاحه دینه پهرووی شینی سهرشانی سهربازی تیشکاوی عه ره ب داده پنی و له گهل کوره کورد دهینیریه وه مهیدانی شه ری ریچاردی شیردل. به ئەحمده شوقی بنیچه کورد دهلی به شان و شه وکه تی نه بو و به ویزدانی نووستوی گرگنهکانی عه ره بدا هه لیلی، به عبدالباسط عبدالصمدی به ره گهز کورد ده سپیری سورهی الرحمن بو رهفتاری درندانهی ئومهی عه ره ب بخوینی.

ئهمرو کاک رزگار سهردادوهی دادگهی سهرداری قادسییه دهستورده دا چه فیه وعه گالی تاوانبارکراوه به عسیه کان بدهنه وه. سهره ک کوماری کورد حوکمی تیمارکردنی یه ک له دوژمنانی کورد ددها که به هه زاران زاروکی کوردی قزکردوو. سهروکی کوردستانیش ده بیته پشتیوانی مافی مرؤفایه تی دوژمنهکانی. سلاحه ددین ئەسپه کهی خو بو ریچاردی دوژمنی ده نیری که له مهیدانی شهر پیکراوه. رزگار و دووسه روکی کورد ده بنه پاریزه ری مافی دوژمنانیا که خوا و کورد و به شه رییه ت لییان بیزاراوه.

فه سلی دووه م:

بنچینهکانی ئیداره ی حکومه تی هه ری می کوردستان

7. کوردستان یه کیک له هه ری مهکانی کوماری فیدرالی ئیرانه.

8. هه ری می کوردستان هه موو خاکی کوردستانی ئیران ده گریتته وه. چوارچیوهی جوغرافیایی هه ری می کوردستان به له بهرچاو گرنتی هوپهکانی جوغرافیایی و ئابووری و ویستی زوربهی دانیشتوانی هه ر کام له ناوچه کوردنشینهکان دیاری ده کری.

9. له هه ری می کوردستان دا هه موو ده سه لات به ده ست خه لکه وه یه که به هو ی نوینه رانی خو یان له پارلمانی کوردستان داو له ریگای ئورگانهکانی حکومه تی هه ری مه وه به کاری دینن.

10- کاروباری پېوهندی یه کانی دهره وه (سیاسی و ئابووری)، دیفاعی میلی، دانانی بهرنامه ی درېژخایه نی ئابووری و سیستمی دراوی له ژیر دهسه لاتی دهولته تی فیدرال دایه. بیجگه له وانه، سه لایه تی بهرپوه بردنی دهزگای دهولته تی له کوردستان به دهست حکومه تی ههریمی کوردستانه. خه لکی ههریمی کوردستان وهک هاو نیشتمانی خویان له سه رانسه ری ئیران دا له ریگای قانونی یه وهو به بی هیچ چه شنه جیاوازی یهک له بهرپوه بردنی کاروباری ولات دا به شدار ده بن.

11- ههریمی کوردستان، ئالو سروودو جیژنی نه ته وه یی خو ی هه یه. له ههریمی کوردستان دا، ئالای کوماری فیدرالی ئیران له ته نیشته ئالای کوردستان هه ل ده کری.

12- دادگای بهرزی فیدرال که له پسپورانی هه موو نه ته وه کانی ئیران به شیوه ی بهرام بهر پیک دئ، به کیشه قانونی یه کانی نیوان دهولته تی فیدرال و دهولته ته ههریمی یه کان دا ده چپته وهو، بالانسی دهسه لات له نیوانیان دا راده گری.

13- پارلمانی کوردستان بهرترین ئورگانی قانون دانانی تاییه تی ههریمی کوردستانه. نوینه رانی پارلمان له ریگای هه لیزاردنیکی گشتی، وهک یهک، راسته وخوو نهینی یه وه هه ل ده بزیردرین.

14- پارلمانی کوردستان حکومه تی ههریمی کوردستان دیاری دهکا. حکومه تی ههریمی کوردستان بهرام بهر به پارلمانی کوردستان وه لامده ره.

15- پاراستنی هیمنی و نه زمی نیوخوی ههریمی کوردستان له نه ستوی هیزی پیشمه رگه ی کوردستان و ئورگانه ئینتیزامی یه کانی دیکه ی حکومه تی ههریمه. نه رکی هیزی نیزامی دیفاع له سنوره کانی ولات بهرانبه ر به ده ستریزی بیگانه یه و حقه ی نیه ده ست له کاروباری پاراستنی هیمنی و نه زمی نیوخوی وه ربه دا.

16- زمانی کوردی زمانی ره سمی خویندن و نامه نووسینی نیوان ئیداره کانی ههریمی کوردستانه، زمانی فارسی له ههریمی کوردستانیش ههروهک شوینه کانی دیکه ی ئیران زمانی ره سمی یه و له قوتابخانه کان دا ده خویندرئ.

17- نامه نووسینی ره سمی ئیداره کانی ههریمی کوردستان له گه ل مه رکه زو ئیداره کانی سه ر به دهولته تی فیدرال له کوردستان و ههریمه کانی دیکه ی ئیران به زمانی فارسی ده بی.

18- هه موو دانیشتونانی غهیره کورد له ههریمی کوردستان بو په ره پیدانی فه رهنگی خویان یارمه تی ددرین و ئیمکاناتی خویندن به زمانی خویانیان بو دابین ده کری.

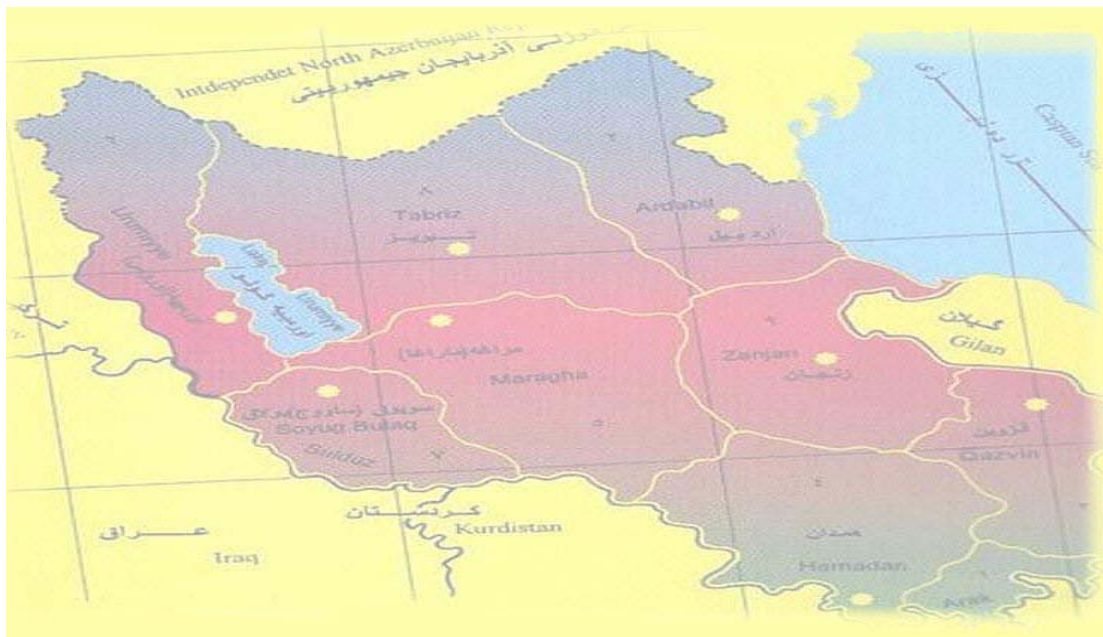
نوسه رانی بهرنامه ی حیزبی دیموکرات هه ر له سه ره تاوه وایان داناوه که حکومه تی ئیران تونا بووه و نه وان هاتوونه سه ر حازری و سیستمی حکومه تی بو خو ی و دهولته تی ناوه ندی

دیاری ده‌گه‌ن. نووسه‌رانی به‌رنامه‌که له‌به‌ر ناشاره‌زایی و په‌له‌په‌ل بو برین و دروونی ئەم جلو به‌رگه نات‌ه‌واوه ناپه‌رژینه سهر ئەوه که سه‌ره‌تاییت‌ترین بنه‌ماکانی نووسینی به‌رنامه‌یه‌کی سیاسی که چاره‌نووسی گه‌لی کورد دیاری ده‌کا وه‌به‌رچاوب‌گرن.

نووسه‌رانی به‌رنامه زه‌حمه‌تی ئەوه به‌خۆیان ناده‌ن که "هه‌ریمه‌کانی" ئێران دیاری بکه‌ن و بلێن ئێران خاوه‌نی چه‌ند هه‌ریم ده‌بێ. حدودی کوردستان کوپیه و له‌ چه‌ند پارێزگا پیک ده‌ی؟ ته‌نانه‌ت که‌سیکی وه‌کو چه‌رگانی ناویک که‌خۆی به‌ نوینه‌ری ئازهریبه‌کان له‌قه‌له‌م ده‌دا و له‌لایه‌ن زۆر له‌ کۆر و کۆمه‌ل و سیاسه‌تفانه‌کانی ئەمریکاوه‌ سه‌بارت به‌ وه‌ه‌ئویسته‌ی که‌ له‌مه‌ر ئازادکردنی به‌شه‌ جو‌راوجۆره‌کانی ئێران هه‌یه‌تی به‌ گه‌رمی وه‌رده‌گیری، حدودی ئەو ولاته‌ی ئەو که‌ حکومه‌تی دادیی ئازهریبايجان دیاری ده‌کا به‌ وردی ناو ده‌با. محمود چه‌رگانی کۆنه پاسداریکی رژیمی ئاخوندی بوو که ئیستا خۆی کردووه‌ته‌ ریه‌ری بزوتنه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌یی ئازهریبايجان: ده‌لی ئازهریبايجانی باشور له‌و پارێزگایانه‌ پیک هاتووه‌:

ولی حقایق تاریخی ثابت میکند که، در حال حاضر بیش از نیمی از اهالی ایران را تورکها تشکیل میدهند. آذربایجانیها 30-32 میلیون نفر میباشند. 8-10 میلیون نفر از اهالی آذربایجان به علت مشکلات اقتصادی و اجتماعی به شهرهای فارس نشین مهاجرت کرده اند. بیشترین جمعیت آذربایجانی در تهران سکنی گزیده است و تقریبا نیمی از جمعیت تهران را تورکهای آذربایجان تشکیل میدهند.

آذربایجان جنوبی عبارت است از: استان همدان، استان زنجان، استان آذربایجان شرقی، استان آذربایجان غربی، استان اردبیل، استان قزوین، ساوه، آستارا و کرج. نقشه‌های جغرافیایی آذربایجان در قسمت "نقشه" نشان داده شده است.

ئەو نەخشەییە لەلایەن چۆپەرەگانییەو بەلاوکراوەتەو.

بەپێی ئەم خەریتەییە کوردستان تەنیا یەک پارێزگایە.

سەرنجراکێشە کە بزانی نووسەرانی بەرنامەیی سیاسی حیزب حدودی جوغرافیایی کوردستان بە لەبەرچاوترنی ئیددیعیای ترک و ئازەری چۆن پێناسە دەکەن. بۆ واقعییەتی میژووویی لەسەر هەمەدان و ورمی و خو و شاپور و ماکو و مەرغەو میانداو دەلێن چۆن نەدیارە. چونکە هیچ کاتی کاتیک بیران لەو نەکردوووەتەو کە کورد ببیتەو خاوەنی ولاتی خۆی.

کورد بیر لەو نەکردوووەتەو کە شاری کورد و ناوی ترکی مانای چیبیە؟ کاتی کە ترکان کوردستانیان داگیر کردوو بەجیان خستوووەتە سەر ئەو گوند و شارانەیی کە ناویان کوردی بوو. پاش ماوەیەک کورد بۆ نەدانی مالیات ئەو ناوە ترکیانەییان قبۆل کردوو و ئیستاشا هەر وا ماون..

سەیر نییە کە کورد لەجیاتی، مەزنشار (مەهابات) سابلآخ (سووخ بولآخ) واتە "ساردەکانی" بلۆ؟

بۆچی کورد شارەکانی کورد نشین لەبری ورمی و ئورومییە کە وشەیی ئەرمەنییە کە گواهی ناوی سەرۆکیکی ئەرمەنیانە نەکاتە سمکوشار، دمدم شار، زێرینشار، قاسملووشار یان ئازربایجان نەکاتە موکری هەریم. سمکو هەریم، دمدم پارێزگە.

ئەو مەسەلەییەکی تەواو سیاسی و حیزبی سیاسی کورد ناتوانی ئەو وردەکاریانە کە لەگەڵ هوبییەتی کورد پێوەندی هەیە و بەرچاوە نەگرێ.

- هەریمی کوردستان هەموو خاکی کوردستانی ئێران دەگرێتەو. چوارچۆپی جوغرافیایی هەریمی کوردستان بە لەبەرچاوترنی **هۆیەکانی جوغرافیایی و ئابووری و ویستی زۆربەیی** دانیشتوانی هەر کام لە ناوچە کوردنشینەکان دیاری دەکری.

رۆژەلاتی کوردستان بەهۆی بەرلآوی و تاییبەتمەندی ناوچەکانییەو بۆ ماوەیەکی 5 سالە دە کری وەکو ولاتی ئالمان یا ئوتریش چەند هەریمی بی. لە پروسەیی نزیکترکردنەو تاییبەتمەندییەکان بۆ یەگرتنەو هەموو بەشەکانی کوردستان دیارە کە هەول دەدری. ئەو هەریمانە هەرکام بودجەیی دیاریکراوی خۆی دەبی.

نووسەرانی بەرنامە لە نووسینی ئەو بەندەدا وردبین نەبوون. چوارچۆپی هەریمی کوردستان چۆن دەکری بە **هۆی جوغرافیایی و ئابوورییەو** گری بدری. **هۆی جوغرافیایی** مانای چیبیە؟ رەنگە بۆ نووسەرانی بەرنامە کە پێشینی میژووویی کە هیل و نیشانەیی سروشتی جوغرافیایی تیک دەکشین مەبەست بووی. **هۆی ئابوری** بۆ دیاریکردنی چوارچۆپی کوردستان پێشنیاریکی سەیره. بلۆی مەبەستی نووسەرانی لە هۆی "ئابوری" ئابوری شوانی

"سه‌نعتی" "ده‌لالی" یان "بازرگانی" بی؟ گریمان تی‌که‌لاویک له وان‌ه‌بی یان یه‌ک له‌وانه‌بی، ئەوه چۆن ده‌بیت‌ه هۆیه‌ک بو دیاریکردنی چوارچیوه‌ی هه‌ریمیک. زۆرینه‌و که‌مینه‌ی هه‌شیمه‌تیش ناتوانی بو دیاریکردنی هه‌ریمیک کارساز بی. ئەگه‌ر زۆربه‌ی هه‌شیمه‌تی تاران ئازهری بی، ده‌کرئ تاران به هه‌ریمی ئازهربايجان ناودیربکری؟ ئەو شوینانه‌ی که له روانگه‌ی میژوویییه‌وه به‌شیک له کوردستان نین به‌لام کوردستان به ده‌ریاوه ده‌لکینن ده‌خرینه‌ سهرکوردستان. ره‌نگه‌ هینانی ئەو به‌نده نه‌گونجاو بی به‌لام داگیرکردنی کوردستان بو ماوه‌ی سه‌تان سه‌ده‌مان له‌بیر نابی بچی که تا کوئ گونجاو بووه.

کوشتار، ئاسیمیلیاسیۆن، راگواستن، تالانی سامانی کوردستان و ئەو هه‌موو شه‌رانه‌ی که بو برافارسه‌کان کراون و خوینی کوردیان بو رژاوه، کیشه‌و قه‌ره‌شه‌ی میژوویی چاره‌سه‌ر نه‌کراویان بوکورد له‌گه‌ل گه‌لانی دیکه ناوه‌ته‌وه وه‌بالیان وه‌ئسته‌وی "برایانی داگیرکهری فارسه" و له‌هه‌ر ریکه‌وتنیکی ئیحتمالیدا ده‌بی وه‌به‌رچاو بگیرین. پێوه‌ندی کۆیله‌تی کورد به ده‌سه‌لاتدارانی داگیرکهری کوردستانه‌وه به تاییه‌تی زه‌برایانی که‌لله شه‌ق و خوینریژی ده‌سه‌لاتداری فارسه‌وه له شوینیکدا ده‌بی بپسی. قه‌ره‌بووکردنه‌وه‌ی زیانی کاره‌ساته میژوویییه‌کان گریدراوه به هیزی کورد و یاری سیاسه‌تفانانی کورده‌وه.

هیچکام له‌و پێوانه و میعیاران‌ه‌ی که نووسه‌رانی به‌رنامه پێشنیاریان کردووه بو دیاریکردنی چوارچیوه‌ی جوغرافیایی هه‌ریمیک نه‌ زانستین نه‌ لۆژیک و نه کارساز.

چاره‌سه‌ر کردنی وه‌زعی موکریه‌ه‌ریم یان سمکۆه‌ه‌ریم (ئازهربايجانی ره‌زاشا و هه‌سه‌نی نۆکه‌ری زیروبه‌گ) وه‌کو که‌رکۆکه که له‌باری میژوویییه‌وه ده‌بی وه‌به‌رچاو بگیرئ و به‌س. موکریه‌ه‌ریم یان سمکۆه‌ه‌ریم کوردستانه‌ به‌لام دانیشه‌توانی تی‌که‌لن.

ئهو شارانه‌ی که دانیشه‌توانیان کورد و ئازهری و که‌مایه‌تی نه‌ته‌وه‌یین و له سنوری کوردستان و ئازهربايجانی خۆره‌ه‌لاتن و گوند و شارۆچکه‌ی ده‌ور و به‌ریان کورد نشین، به‌شیکن له کوردستان. دابه‌شکردنی کوردستان به شیوه‌ی هه‌نۆکه‌یی هه‌رگیز له‌لایه‌ن کورده‌وه قبول نه‌کراوه. کورد جییه‌ک به ناوی ئازهربايجانی رۆژئاوا به ره‌سمی نانسئ. ئەوه‌ی که به‌ناوی ئازهربايجانی رۆژئاوا نیودیرکراوه، به پێی سیاسه‌تیکی شوینیستی و سته‌مکارانه کراوه که بو کورد ره‌سمییه‌تی نییه. سه‌باره‌ت به‌و شارانه‌ی که ده‌که‌ونه سه‌رسنوری کوردستان و ئازهربايجان و هه‌شیمه‌تی ئازهرییان له سه‌رجه‌می هه‌شیمه‌تی گونده‌کانی ده‌وروبه‌ری شاره‌که که‌متره به شاریکی کوردستانی ده‌ژمیردرین. بو وینه‌ شارۆچکه‌ی میان‌دوواو به‌لام به‌پێچه‌وانه گونده کوردنشینه‌کان که له سنوری کوردستان و و خراونه‌ته سه‌ر شاره‌کانی ئازهری و فارس بو نمونه گونده‌کانی کوردنشین ده‌وروبه‌ری قه‌زوین و مه‌راغه ده‌خرینه‌وه سه‌رکوردستان. ئیداره‌ی ئەو شارانه‌ی که وه‌زعی که‌رکۆکیان هه‌یه به هاوکاری نوینه‌رانی دانیشه‌توانی تی‌که‌لی شاره‌که ده‌بی. به‌لام ئەوشارانه هوییه‌تی کوردییان ده‌پاریزئ. واقعییه‌تی میژوویی و ئەو راگواستنه‌ی له کوردستان به پێی سیاسه‌تی داگیرکهران کراون و وه‌زعی دیموگرافی کوردستانیان پێگۆریوه له پیکه‌ینانی هه‌ریمه‌کانی کۆماری فیدرالی

کوردستان دا وه بهرچاوه دهگیرین. کوردستان به پیی دابه شکرده کانی دهولته تی رهزا خانی په هلهوی لهت و کوت کراوه. کورد ئه وه سیاسته رهت دهکاته وه. رهتکردنه وهی ئه وه سیاسته به هینانه گوریی سیاستیکی به دیل چاره سهر ده کری. حیزبه نه ته وه بییه کانی کورد ئه وه ره که بیان له سهرشانه وده بی سیاستیکی نه ته وه بی بو گردو کو کردنه وهی هه موو کوردستان بگرنه پیش بی ئه وه چاویان له وه بی که دوزمن چونی لیکده داته وه. وه لانانی سیاستی داگیرکارانه ی رژیم به وه لانانی هه موو ئاسه واری داگیرکارانه ی داگیرکاران ده ست پیده کا. گورینی ناوی گوندو شاره کان، جیا کردنه وهی خهت، خۆدوورخستنه وه له سیاستی هاوژینی به کوپله تی و برایه تی درۆزنانه له گهل داگیرکارانی کوردستان به دامه زاندنی پیوه ندیییه کی نوئ له سهر بنه مای دابه شکردهی ده سه لاتی سیاسی و ئابوری و فره ههنگی ده کری و ده لوی، نه ئه وه کورد قهره نوکهر و تفنگچی و جی راخه ری داگیرکار بی. حیزبه سیاسییه کانی کورد هه رگیز له خه لکه که بیان نه پرسی که چۆن بیرده که نه وه و له سهر هو بییه تی کوردیی چۆن ده فکرن؟ کاردانه وهی خه لکی کرماشان له مهر گورینی ناوی شاره که بیان به باختران له لایه ن ئه که به ری ره فسه نجانییه وه ده رسیکه و حیزبه سیاسییه کان ده بی فیری بن.

گیله پیاوه یلیک که بییان وایه به خوینده وهی شره پهره دزییه تییه که ی ورینه ی ناسیونالیزمی مه ده نی (که مالیزی هار) له رۆژه لاتی کوردستان، خه لکی کورد به سامان ده گه یه نی ده بی بزائن ئه وه بنه تووه ده دروونه وه که تیئوریسییه نه کانی فره نه سی چاند بوویان.

گورینی هو بییه تی میلی نه ته وه یه ک چۆن ده کری؟

حیزی سیاسی کورد له دارشتنی به رنامه ی سیاسی خۆیدا به دیلی سیاستی داگیرکار ده خاته بهر چاوی کورد. هه موو ئه وه ئاسه واره تی که ده رانه یه ی که داگیرکار بو گورینی هو بییه تی کوردی کردوونیه باو و کاری بو جیگیرکردنیان کردووه وه لا ده نی و به دیلیان بو داده نی. ئه وه به دیلانه به گورینی ناوی شاروگوند و مه وداگرتن له زمان و کولتوری وه پاشکه وتوانه ی ده سه لانتار و داگیرکاره وه ده ست پیده کا....

مه هباتی پیته ختی کۆماری کوردستان که کراوه به شاریکی سهر به ورمی و ورمی کراوه به ره زابییه، ره زابییه و هه موو خاکی کوردنشین کراوه به ئازهر بایجانی رۆژئاوا و مه لا حه سه نی نوکهر و چاپه زی زیروبه گی کورد ده یکا به ملکی خۆی، چۆن بو ری ره وانی بیری سهر به خۆیی کوردستان سمکو، شیخ عوبه دیدیلای نه هری و پیشه واه قازی دامه زری نه ری کۆماری کوردستان قبول ده کری؟ ئه گهر کورد نه توانی سیستمی ئیداریی داگیرکارانی کوردستان بگورئ، لانی که م سیستمی نه ته وه بی بیرکردنه وهی کورد ده بی به هیز بکا بو ئه وه پیش به پرۆسه ی ئاسیمیله کردنی کورد بگرئ.

9- له هه‌ریمی کوردستان دا هه‌موو ده‌سه‌لات به ده‌ست خه‌لکه‌وه‌یه که به هوی نوینه‌رانی خویان له پارلمانی کوردستان داو له ریگی ئورگانه‌کانی حکومه‌تی هه‌ریمه‌وه به‌کاری دینن.

به‌ندی 9 باس له هه‌موو ده‌سه‌لاتی ده‌کا که خه‌لکی کورد له هه‌ریمی کوردستاندا هه‌یه‌تی. نووسه‌ر بیان نووسه‌ران له به‌ندی 10 دا ئه‌و "هه‌موو ده‌سه‌لاته‌ی" که له به‌ندی 9 دا نووسیویانه و هی هه‌ریمه به ته‌واوی تونای ده‌که‌ن و به مافی ده‌وله‌تی ناوه‌ندی داده‌نین. له‌مه‌و به‌ر باس کرا که نووسه‌ر بیان نووسه‌رانی به‌رنامه بی ئه‌وه شاره‌زاییان له سیستمی فی‌درالی بی و بزنان ئه‌و ولاتانه‌ی له وه‌زع و حال و هه‌لومه‌رجی کوردان به چ شیوه‌یه‌ک مه‌سه‌له‌که‌ی خویان چاره‌سه‌رکردوو و شه‌ی خودموختارییه‌که‌یان کردوو به فی‌درالی ته‌نانه‌ت نووسه‌رانی ئه‌و به‌رنامه‌یه نه‌یانویستوو له‌و به‌رنامه‌یه بروانن که پارته‌ی دیموکراتی کوردستان و یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان په‌سندیان کردوو و ئیستا بووه‌ته سه‌نه‌دیکی نیوده‌وله‌تی. ئه‌گه‌ر سیاسه‌تی پوولی، ئابوری، ده‌روه، سه‌ربازی، قانوندانان مافی ده‌وله‌تی ناوه‌ندی بی ئه‌ی هه‌موو ده‌سه‌لاتی کورد و هه‌ریم له کویدا خوی نیشان ده‌دا؟

له فدراسیونیک که چه‌ند نه‌ته‌وه پیکی دینن ده‌سه‌لات به شیوه‌ی ئه‌ستوونی دابه‌ش ده‌کری نه ئاسویی. ئه‌و خود موختارییه‌ی حدکا که ناوی فی‌درالی لێناوه سیستمیکی لامه‌رکه‌زییه که بو ولاتیکی یه‌ک نه‌ته‌وه‌یی ده‌بی که له‌به‌ر پان و به‌رینی ولاته‌که، سانترالیزمه‌که‌یان وه‌لام ناداته‌وه. وه‌کو ئالمان، ئه‌مریکا. ئه‌و نمونه‌یه بو ولاتانیکی فره نه‌ته‌وه‌یی وه‌کو سو‌دان، ئیران، تورکییه، عیراق، سوریا، ئیسپانیا، یوگوسلاوی وه‌لام ناداته‌وه. هه‌لو‌یسته‌کانی سه‌رۆک بارزانی و سه‌رۆک تاله‌بانی له‌مه‌ر هه‌بوونی هی‌زی پێشمه‌رگه وه‌کو ئه‌رتش و پاریزه‌ری کوردستان نه وه‌ک پۆلیسی هانۆچۆ و ژاندارمی کورد، ئابوری سه‌ربه‌خۆ، دابه‌شینی ده‌سه‌لات، چوارچیوه‌ی جوغرافیایی دیاریکراوی کوردستان، پیکه‌وه ژیا‌نی ئیختیاری، کۆنترۆلی سیاسه‌تی ده‌روه، مافی ده‌ره‌یان و فروشی سامانی کوردستان و بازگانی ئازادی کورد، دیاریکردنی ماوه‌یه‌کی چه‌ندساله بو به‌ریوه‌بردنی ریفراندۆمیک بو ده‌برینی رای گه‌لی کورد بو مانه‌وه له چوارچیوه‌ی عیراقد یا سه‌ربه‌خۆیی کوردستان... ناته‌واویی به‌رنامه‌که‌ی حیزبی دیموکرات به روونی نیشان ده‌ده‌ن.

ریبه‌رانی سیاسی کورد له‌باشوور سه‌ره‌رای گوشاری 22 ده‌وله‌تی عه‌ره‌ب و دوژمنانی کورد له ناوچه‌که و دوستانی ولاتانی عه‌ره‌ب له دیاریکردنی مافی چاره‌نووس بو کورد ده‌دوین. به‌لام تازه نووسه‌رانی به‌رنامه‌ی حدکا سه‌ره‌رای ئه‌و هه‌موو ده‌سه‌که‌وته سیاسیه که کورد له جیهاندا وه‌ده‌ستی هی‌ناوه و مه‌سه‌له‌ی کورد و چاره‌نووسه‌که‌ی بووه‌ته گرتگترین مه‌سه‌له‌ی سیاسی جیهان بو ئه‌وه هه‌ول ده‌ده‌ن که بیسه‌لمینن که جیاوازیخواز نین و ویسته‌کانیان هه‌ر ئه‌وانه‌ن که زه‌مانی سووتوو پووشوو ده‌یانویست. ئه‌مه‌رپاشای قه‌له‌ره‌شه که له حکومه‌تی ئیران راپه‌ری، داوایه‌که‌ی له داخواری نووسه‌رانی به‌رنامه‌ی کۆنگره‌ی سیه‌هم رادیکالتر بو. ئه‌مه‌ر پاشا په‌یامه‌که‌ی ئه‌وه بوو: "به‌حه‌جه‌می بلین! له‌که‌لۆئ نه‌په‌ریته‌وه! ئه‌مه‌ر پاشا لیره حکومه‌ت ده‌کا."

10- کاروباری پێوهندییهکانی دهرهوه (سیاسی و ئابووری)، دیفاعی میلی، دانانی بهرنامهی درێژخایهنی ئابووری و سیستمی دراوی لهژێر دهسهلاتی دهولتهی فیدرال دایه. بێجگه لهوانه، سهلاحیهتی بهرپوهبردنی دهزگای دهولتهی له کوردستان به دهست حکومهتی ههریمی کوردستانه. خهڵکی ههریمی کوردستان وهک هاوئیشتمانانی خۆیان له سهراوسهری ئێران دا له ریگای قانونییهوه به بی هیچ چهشنه جیاوازییهک له بهرپوهبردنی کاروباری ولات دا بهشدار دهبن.

لهمهه بهندی 10 وا باشتر بوو که بنووسن حکومهتی ههریم چ دهسهلاتیکی ههیه؟ ئهوه فرق و جیاوازییه چیه که خودمختاری و حکومهتی ههریم لهیهکتر جیا دهکاتهوه؟ نووسهرانی حدکا بۆ ئهوه به جیاوازیخواز تاوانبار نهکرین وشهی سیاسیش دروست دهکن. کۆنگرهکهیان بۆ گۆرینی خودمختاری به فیدرالی پیکهیناوه. ئهوه سیستمه حکومهتییه که داوی دهکن له عورفی سیاسیدا به دهولتهی فیدرال دهناسری. لهووهوه حکومهتی ههریم مانای نییه. ههر وهکوو بهکارهینانی "حکومهتی نیشتمانی" بۆ کۆماری کوردستان که نووسهرانی بهرنامهی حیزبی دیموکرات دهینووسن، ناتهواو و دوور له راستیه.

11- ههریمی کوردستان، ئالو سروودو جیژنی نهتهوهیی خۆی ههیه. له ههریمی کوردستان دا، ئالای کۆماری فیدرالی ئێران له تهنیشته ئالای کوردستان ههڵ دهکری.

12- ئالو سروودی نهتهوهیی نیشانهی وجودی دهولتهی نهتهوهیییه. ئالای کوردستان که حدکا ههڵبداوه دهبی ههمان ئالای کۆماری کوردستان بی یان ئالایهکی دیکه که حیزب بۆخۆی دیاری دهکا. ئهگهر ئهوه ئالایه بهو تایبهتمهندیانهوه (سور، سپی، کهسک) و رۆژی نیوقهدهیهوه ئالای حیزبی دیموکرات بی که ههیه ئهوه ههمان ئالای کۆماری سهربهخۆی کوردستانه و ههموو ئهوه حاشاکردنانه لهو راستیه که ئهوه کۆماره سهربهخۆیه نه کۆماری خودمختار بووه نه حکومهتی نیشتمانی و نه کۆماری مههابات، بهلکو کۆماری سهربهخۆی کوردستان بووه. ئهگهر حدکا ئهوه ئالایه به ئالای میژوویی کۆماری کوردستان نهزان، ئهوه هیچ بایهخیکی نییه و له ریزی ئالای کلویکی وهرزشیه، چونکه لهلایه گه یان نوینههانی ههلبێژدرای گهلهوه پهسند نهکراوه.

کۆماری فیدرالی ئێرانیش له دوارۆژدا مهوجودیهتی نابی. چونکه له ئێراندا 5 نهتهوهی دیکه ههیه که لانیکهه 4 لهوانه خوازیاری تیکشاندنی ئهوه ساترالیزمه نگریسهن که بهسهه ئهوه گهلهندا زاله... خوازیاری بهرابهرحقوقی سیاسین، ئهگهر نهیانهوی ئێران ببیتی تهمری پۆستی و له یهکهتییهکی خوازیارانهدا بمیننهوه، ئهوانیش ههرکام دهبیته دهولتهتیکی فیدرال به ناوی نهتهوهیی خۆیانهوه. لهو حالهدا دهولتهی فیدرالی ئێران وجودی نابی. ئهوانه وهکوو دهولته یهگرتووکانی ئهمریکا، دهبنه دهولته یهگرتووکانی ئێران.

له بهنده كانی 12 به دواوه بهنده كانی بهرنامهی خودموختارین و شتیکی ئهوتویان تییدا نییه
كه جیی لیكۆلینهوه بن. لهو رووهوه به پیویست نهزانرا باسیان بكرئ.

لهپیوهندی لهمهر بهرنامهی فیدرالییهكهی حدكا تكایه ئهو بابهتانهش له مالپهری رۆژههلات-
بوكان بخویننهوه www.rojhalat.de بخویننهوه :

سیستمی فیدرالی و كونگرهی 13 حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران: نووسینی ههسهن ئهیوبزاده

وردبوونهوهیهکی سه رپییی له قانونی ئهساسی عیراق: نووسینی ههسهن ئهیوبزاده

21.11.2005